

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Examensarbete 15 hp – Journalistik

”Hopplöst läge”

*En kvalitativ studie över rapporteringen om
sexualbrott på musikfestivaler sommaren 2016*

Författare: Nora Fernstedt
Författare: Ayla Karlsson

Handledare: Mikael Rinaldo
Examinator: Sara Hamqvist

Termin: HT16
Ämne: Journalistik
Nivå: Kandidat

Abstract

Author: Nora Fernstedt & Ayla Karlsson

Title: “ A hopeless situation”. A qualitative study of the reporting of sex crimes at music festivals in the summer of 2016

Location: Linnaeus University

Language: Swedish

Number of pages: 49

This study aimed to examine how Swedish tabloid press covered the sex crimes at music festivals that occurred in Sweden during the summer of 2016. The aim was also to examine if and how the press reproduces or opposes stereotypes and myths about sexual crime. The question examined was: How does Swedish tabloid press portray victims, perpetrators, the festivals and sex crime?

To approach this we made a critical discourse analysis on 13 articles from the Swedish newspapers Aftonbladet and Expressen, written during the time of the events. We found that there were many different and contradictory discourses about the sex crimes in our case. The victim was presented as innocent and without blame but there was also a discourse telling that women have a responsibility in making sure not to become a victim of sexual assault, by behaving and dressing right. The perpetrator was described as deviant and evil men, but also as men driven by lust not knowing what they were doing. They were also distant and indistinct in the text, which shifted the blame to the organizers of the festivals and to the police. Sex crime was overall presented as a serious phenomena. It was also presented as a new phenomena, both on the festivals and in the society. The crimes were presented as a problem isolated to festivals but also as a broader social problem. The festivals were described as unsafe places but also as safe places that had been soiled by the sex crimes.

Keywords

sex crime, festivals, victim, perpetrator, critical discourse analysis, Aftonbladet, Expressen, tabloid, rape myths

Innehåll

1 Inledning	1
2 Teori	3
2.1 Mediernas dagordning	3
2.2 Kvällspressen och dagordningen	3
2.3 Mediernas representation	4
2.4 Diskurs	5
2.5 Kulturella myter	6
2.6 Myter om sexualbrott	7
2.7 Ideala offer och gärningsmän	10
3 Tidigare forskning om sexualbrott i medierna	12
3.1 Sammanfattning tidigare forskning	14
4 Syfte	17
4.1 Frågeställning	17
5 Metod	18
5.1 Kritisk diskursanalys	18
5.2 Material och avgränsningar	18
5.3 Våra valda artiklar	19
5.4 Frågor till texten	21
5.5 Metodkritik	22
5.6 Forskningsetik	23
6 Resultat och analys	25
6.1 Offer	25
6.1.1 <i>Det oskyldiga offret som bara ville bara ha kul</i>	25
6.1.2 <i>Ansvar att inte bli utsatt</i>	27
6.1.3 <i>Ansvar efter brottet</i>	28
6.1.4 <i>Ett kollektivt offer</i>	29
6.2 Förövare	30
6.2.1 <i>Den osynlige förövaren</i>	30
6.2.2 <i>Någon annan</i>	31
6.2.3 <i>Män utan ansvar</i>	33
6.2.4 <i>Den ondskefulle mannen</i>	34
6.3 Brotten	35
6.3.1 <i>Allvarlig händelse</i>	35
6.3.2 <i>Ett nytt fenomen</i>	35
6.3.3 <i>Ett samhällsproblem</i>	36
6.4 Festivalerna	37
6.4.1 <i>Ett festivalproblem</i>	37
6.4.2 <i>En otrygg plats</i>	38
6.4.3 <i>En trygg plats som smutsats ner</i>	39

6.5 Sammanfattning	40
7 Slutsats och diskussion	41
7.1 Förslag till fortsatt forskning	45
Referenser	47
Bilaga 1 Empiriskt material	50

1 Inledning

Under sommaren 2016 anmäldes många sexualbrott på musikfestivaler i Sverige. Sexualbrotten inträffade bland annat på festivalerna Peace & Love, Bråvalla och Putte i Parken. Händelserna blev mycket uppmärksammade i medierna, både i nyhetsrapportering, debattartiklar och kommentarsfält och festivalbrotten blev ett hett ämne för diskussion. Polisen engagerade sig i händelserna genom att befinna sig på festivalerna och dela ut armband med texten "tafsa inte" för att skapa en medvetenhet bland festivalbesökarna (Expressen, 2016).

Till skillnad från till exempel debattartiklar finns det särskilda krav och förväntningar på nyhetsjournalistik: den ska vara saklig, sann och relevant (Strömbäck, 2014). När medierna rapporterar om brott är det därmed viktigt att det görs på ett korrekt sätt. Tidigare studier har dock visat att mediernas framställning av sexualbrott är präglade av gamla myter om vad sexualbrott är och de här föreställningarna har rötter i könsroller och maktstrukturer i samhället (Benedict, 1993). Benedict (1993) menar att mytens funktion när det gäller sexualbrott är att förminska allvaret i brotten och beskydda förövare, som i de flesta fall är män, genom att skuldbelägga offret eller måla upp gärningsmän som "monster" och inte "vanliga" människor. Förövare som inte stämmer in på bilden som "monster" beskyddas genom att de inte riskerar att bli betraktade som förövare av sexualbrott. Dessa myter skapar ett fientligt klimat för offer för sexualbrott (Burt, 1980). Myterna bidrar också till ett fientligt klimat för kvinnor i allmänhet, eftersom en av mytens roller är att bibehålla en maktstruktur där kvinnan är underordnad mannen, i ett klimat där sexualbrott får förekomma utan att ses som allvarliga händelser (Benedict, 1993).

Enligt McCombs och Shaws dagordningsteori så påverkar mediala konstruktioner vår verklighetsuppfattning och vår uppfattning om vad som är ett verkligt samhällsproblem och hur dessa problem ser ut (2006). Den största delen av alla sexualbrott som begås och anmäls får inget utrymme i medierna, men de fall som får det spelar en stor roll i den bild av sexualbrott som förmedlas till samhället (Franiuk et. al, 2008). Medierna kan, ofta omedvetet, bidra till de myter om sexualbrott som finns (Benedict, 1993). Men medierna kan också bidra till förändring, genom att aktivt motarbeta mytologisering av sexualbrott.

Det som har varit speciellt med festivalbrotten i Sverige jämfört med de sexualbrott som behandlats i tidigare forskning är att de flesta brotten på festivalerna har varit mindre grova brott, som tafsning, som är sexuellt ofredande. Vi anser att det är viktigt att även undersöka hur journalistiken skriver om mindre grova sexualbrott, eftersom det är samma typ av maktstrukturer som ligger bakom dessa. Studier har visat att allt fler mindre grova sexualbrott anmäls i Sverige, som brott där inget grovt våld har förekommit eller händelser utan skador på offret. Detta förklaras med en allmänt minskad tolerans mot sexuellt våld och att fler utsatta vågar anmäla (Brå, 2016).

Rapporteringen i sin helhet har också handlat om *flera* händelser som i medierna har kopplats samman eftersom de alla har skett på festivaler. Detta gör att rapporteringen inte har fokuserat på en särskild gärningsman eller ett särskilt offer utan flera stycken. Tidigare forskning har delvis tagit upp hur det rapporteras när det funnits flera offer (Lindgren & Lundström, 2010) men inte när det funnits flera gärningsmän som dessutom ofta varit okända.

En undran vi får är då hur rapporteringen ser ut, gällande hur olika aktörer gestaltas och vilken bild av sexualbrott som sprids, i fallet med sexualbrott på festivaler 2016. Det unika i rapporteringen om sexualbrott på festivaler under sommaren 2016 gör att vi ser vår studie som en hjälp till att utöka kunskapen om hur medierna skriver om sexualbrott och om och hur medierna reproducerar eller motarbetar mytologisering av sexualbrott.

2 Teori

I följande kapitel redogör vi för vilka teoretiska perspektiv vår studie utgår från. Vi börjar med att beskriva våra ramteorier som är dagordningsteori, representation och diskursteorier. I samband med dagordningsteorin beskriver vi också kvällspressens dagordning. Vi går därefter vidare till att beskriva mytbegreppet. Avslutningsvis redogör vi för myter om sexualbrott och teorin om ideala offer och gärningsmän.

2.1 Mediernas dagordning

De flesta frågor och problem som fångar vår uppmärksamhet och bidrar till åsiktsbildning kan inte relateras till direkta personliga erfarenheter (McCombs, 2006). Nyhetsmedierna bidrar därmed starkt till att skapa vår uppfattning om vad som är viktiga samhällsproblem och hur dessa problem ser ut. Medierna ger oss genom deras dagordning en bild av vad som står på samhällets dagordning. Detta menar Strömbäck är den grundläggande tanken bakom dagordningsteorin: att det finns ett samband mellan de frågor som får stor uppmärksamhet i medierna och de frågor som människor har åsikter om eller engagerar sig i (2014). Detta kallas för dagordningsteorins första nivå. Dagordningsteorins andra nivå handlar om *hur* medierna beskriver olika objekt och frågor och hur medborgarna sedan uppfattar dessa (Strömbäck, 2014).

Dagordningsteorin på den andra nivån intresserar sig alltså för vilka aspekter av olika sakfrågor eller objekt som framhävs i medierna och hur det påverkar hur människor tänker kring sakfrågorna eller objekten. Forskning har visat att medierna har stort inflytande och besitter stor makt att påverka allmänhetens uppfattningar genom sin rapportering (Strömbäck, 2014). Det är relevant för oss att i vår studie använda oss av dagordningsteori, närmare bestämt den andra nivån, som ett teoretiskt verktyg, eftersom vi vill undersöka hur sexualbrotten framställs i medierna och hur de representeras på agendan.

2.2 Kvällspressen och dagordningen

Kvällstidningen är en kommersialiserad genre, där fokuset på att sälja tidningar har gjort att nyheter om brott och olyckor får stort utrymme (Weibull & Wadbring, 2014). Eftersom fokus ligger på att sälja så är kvällspressen i högre grad anpassad efter läsarna,

det vill säga att det som tas upp på agendan är sådant som läsarna förväntas vilja läsa. Kvällspressen har därmed en koppling mellan läsarnas intresse och det de väljer att skriva om som inte dagspress har på samma sätt: Om innehållet är sådant som läsare har ett intresse av så innebär det fler intäkter för tidningen (Strömbäck, 2014).

Det är också kvällspress som lyckats bäst med att nå publiken i det nya medieklimatet (Weibull & Wadbring, 2014). Visserligen har dagspress större förtroende hos befolkningen (Medieakademin, 2016) vilket hade kunnat motivera att det är mer relevant att undersöka dagspress som folk uppenbarligen litar mycket på. Kraven på journalistiken att vara saklig, sann och relevant är dock desamma i både kvällspress och dagspress (Strömbäck, 2014). När kvällspressen når ut till så pass många på nätet och ger brott större utrymme än dagspress gör är det av stor vikt att det innehåll som sprids är sakligt och korrekt, och i vårt fall – att det inte sprider en skev bild av vad sexualbrott är. Därför anser vi att det är relevant att undersöka vad just svensk kvällspress förmedlar till sina läsare.

2.3 Mediernas representation

Representation hjälper oss att ge mening till vår omvärld och att förstå den (Hall, 2013). Medier förmedlar en representation av verkligheten vilket gör att gemensamma föreställningar i samhället skapas (Höijer, 2008). Teorin om sociala representationer är ett verktyg för att förstå hur dessa gemensamma föreställningar skapas i språkliga handlingar. Teorin tilldelar, likt dagordningsteorin, medierna en stor roll i samhället när det gäller skapandet av allmänhetens åsikter och uppfattningar om saker.

Representationer får oss att placera in fenomen och händelser i relation till redan givna kategorier och etablera det som gemensamma föreställningar (Höijer, 2008). Utifrån dessa föreställningar och representationer så “återtänker” vi tankar och uppfattningar som redan finns. Det är viktigt att påpeka att språk och kommunikation, vilket alltså medierna består av, alltid förmedlar just en representation av verkligheten – inte verkligheten i sig. Medierna framställer personer, händelser, fenomen och annat som får medialt utrymme genom olika representationer. Utifrån dessa representationer skapas en kollektiv uppfattning som genomsyrar samhällen och grupper.

I representationer finns diskurser (Hall, 2013). Diskursteori kan förklara på vilket sätt maktintressen ligger bakom och bygger sociala representationer.

2.4 Diskurs

I vår forskning utgår vi från att det finns underliggande normer och maktstrukturer som sätter prägel på samhället. Dessa kan även benämnas som ideologi. Vi använder oss av Zizeks definition av ideologibegreppet, som Berglez (2010) beskriver som en samling idéer som tillsammans konstituerar en tro eller övertygelse om någonting, har en materiell karaktär i form av konkreta institutioner och produceras i relationen mellan människor, genom ritualer och praktiker.

Nyhetsläsande är en vardaglig rutin: vi ifrågasätter oftast inte det vi läser eller hör utan i brist på intresse och tid "köper" vi medvetet eller omedvetet det som medierna rapporterar (Berglez, 2010). Enligt Berglez fungerar en text som ideologi när den framträder som icke-ideologi, det vill säga som neutral och objektiv information som inte kan ifrågasättas. Vi har att göra med ideologi när ett vinklat maktintresse framstår som neutral och okontroversiell information.

Genom språket struktureras verkligheten utifrån särskilda positioner i samhället (Berglez & Olausson, 2008). På så sätt kan språket ses som en social handling, även kallad diskurs. I diskursteori har språket en central roll och kritisk diskursanalys som teori och metod handlar om att undersöka vilka värderingar, normer och maktintressen som genomsyrar text och bild. På så sätt är kritisk diskursanalys en form av ideologikritik. Utgångspunkten är att sociala relationer inte kan ses som neutrala: vårt samhälle är präglad av förhärskande tankesätt och normer, konflikter och maktanspråk som kan vara mer eller mindre uppenbara och ofta omedvetna. Diskurser normaliserar och gynnar vissa intressen i samhället framför andra (Berglez & Olausson, 2008).

Kritisk diskursanalys handlar inte bara om att synliggöra *vilka* värderingar, normer och maktintressen som finns i texten utan också *hur* de kommer till uttryck. Fairclough (2010) menar att texter konstruerar identiteter och relationer. Dessa är inordnade i diskursiva praktiker och ingår dessutom i en samhällelig kontext. Enligt Faircloughs synsätt är det viktigt att undersöka relationen mellan texter och diskurser och relationen mellan diskurser och den sociala strukturen som omger dem. Fairclough talar om den diskursiva praktiken, som måste sättas in i den sociala praktiken (Winther Jørgensen & Philips, 2000).

Ett par viktiga begrepp inom diskursteori som vi har valt att använda oss av i vår studie är *subjektspositioner* och *hegemoni*.

Inom varje diskurs finns *subjektspositioner*, vissa positioner som subjekten kan inta, som för med sig olika krav och förväntningar på hur man ska uppföra sig, vad man ska säga och inte säga (Winther Jørgensen & Philips, 2000). Dessa subjektspositioner kan hamna i konflikt med varandra när olika diskurser möts. Konflikter mellan diskurser löses upp genom *hegemoniska interventioner* där en enda diskurs till slut dominerar i ett område där det tidigare rått konflikt mellan diskurser. En diskurs som inte utmanas av andra diskurser kallas för *hegemoni* (Bergström & Boréus 2012), det innebär alltså ett förhärskande tankesätt. Vi tolkar att det alltså finns ett förhärskande tankesätt inom ett område samtidigt som det ständigt omförhandlas vilken diskurs som är dominerande. Vi tolkar att subjektspositioner handlar om identiteter och vilka förväntningar de för med sig. I vår studie kan det vara intressant att undersöka vilka identiteter och förväntningar på sexualbrottens olika aktörer som skapas i diskurser.

2.5 Kulturella myter

Underliggande regler och ideologier styr de myter som finns i en given kultur (Lindgren, 2009). Detta kan kopplas samman med diskursbegreppet, eftersom diskurser också har att göra med underliggande regler och ideologier. Myter är således ett uttryck för diskurser. Lindgren (2009) beskriver Lévi-Strauss sätt att hitta och förstå myter i det sammanhang som de befinner sig i. Myterna fungerar som ett språk där betydelser skapas beroende av kontexten och av kategorier som bygger på motsatspar, som man/kvinna, bra/dåligt och vi/de (Lindgren, 2009). Utan att någonting uppfattas som bra så kan heller inte något uppfattas som dåligt. I både mytbegreppet och diskursbegreppet är ideologi centralt. Den världsbild som starkast påverkar vårt sätt att se på världen brukar kallas "den dominerande ideologin" men vid sidan av finns andra ideologier som kan vara förlegade synsätt, kvarlevor från det förflutna. Barthes (2007) menar att verkligheten är en konstruktion som förmedlas genom bestämda meningssystem, ideologier, där meningen som konstrueras ofta används som ett verktyg av samhällets dominerande grupper. Barthes (2007) talar om mytens ideologiska konstruktion och har delat upp myten i olika delar: det finns en språklig nivå och en mytologisk nivå. På den språkliga nivån skapas betydelser i språket och på den mytologiska nivån skapas symboliska innebörder. Mytens ideologiska funktion är att upprätthålla samhällets

maktordningar och framställa dessa som naturliga och självklara (Barthes, 2007). Myten fungerar därmed som en förvrängning som förvandlar socialt, historiskt och kulturellt bestämda maktordningar till något naturligt och självklart.

2.6 Myter om sexualbrott

“Våldtäktsmyter” är ett begrepp som ursprungligen använts inom sociologin. Burt (1980) publicerade den första vetenskapliga undersökningen om våldtäktsmyter och definierade begreppet som skadliga, stereotypa och falska föreställningar om våldtäkt, våldtäktsoffer och våldtäktsmän som tillsammans skapar ett fientligt klimat för våldtäktsoffer.

Utifrån Burts forskning har Lonsway och Fitzgerald sammanställt sju olika teman som var och en får representera en myt: “hon bad om det”, “det var ingen riktig våldtäkt”, “han menade det inte”, “hon ville”, “hon ljuger”, “våldtäkt är en obetydlig händelse” och “våldtäkt är en avvikande händelse” (Payne, Lonsway & Fitzgerald, 1999).

Flera studier har visat att dessa myter om sexualbrott finns och reproduceras i medierna (Benedict, 1993; Franiuk et.al, 2008; O’Hara, 2012). Enligt Benedict (1993) kan medierna bidra till och förstärka de myter om sexualbrott som finns. Men medierna kan också bidra till förändring, genom att aktivt ifrågasätta de uppfattningar som finns och förespråka andra.

Benedict (1993) identifierar och förklarar nio myter om sexualbrott som finns i medierna och i samhället, vilka är följande:

- Våldtäkt är sex. Den här myten är roten till alla andra myter om sexualbrott. Många har föreställningen om att våldtäkt är en sexuell handling och inte en aggressiv handling baserad på våld och maktutövning. Detta trivialiserar våldtäkter och andra typer av sexualbrott.
- Förövare av sexualbrott är drivna av lust. Enligt Benedict så handlar sexualbrott om maktutövande och förnedring och det är också det som driver förövaren, inte ett sexuellt behov.

- Förövare av sexualbrott är icke-normativa och tydligt avvikande från andra män.
- Personer som begår sexualbrott är icke-vita eller av underklass. Den här myten baseras på djupt rotade rasistiska maktstrukturer vilket ger den typen av händelser större uppsving i medier än när gärningsmannen varit vit eller av överklass.
- Offer för sexualbrott har en skuld i brottet och har orsakat det med deras utseende, sexualitet och beteende. Detta är en myt som är väldigt etablerad och har påverkat både rättsväsende och polis genom tiderna. Enligt den här myten är det kvinnornas ansvar att inte bli utsatta för brottet. Därmed är det enligt den här myten inte förövaren av brottet som bär den största skulden utan offret själv som inte var tillräckligt försiktig.
- Enbart lösaktiga kvinnor blir utsatta för sexualbrott. Benedict menar att den här myten bottnar i att skambelägga offret, trivialisera brottet och försvara förövaren. Den bottnar också i föreställningen om att dåliga saker inte händer goda människor, och att kvinnor som är lösaktiga inte är goda människor.
- En sexuell attack smutsar ner offret. Kvinnors sexualitet ses fortfarande som något som bara tillhör hennes nuvarande eller framtida make. Därför ses kvinnor som utsatts för sexuellt våld som “nedsmutsade”.
- Sexualbrott är ett straff för tidigare handlingar. Benedict beskriver det som en försvarsmekanism: om vi tror att offren har sig själva att skylla på grund av livsstil eller tidigare beteende kan man övertyga sig själv att man är immun mot sådana brott eftersom man själv har varit “god”.
- Kvinnor säger att de blivit utsatta för sexuellt våld för att hämnas eller för att få uppmärksamhet.

(Benedict, 1993)

Benedicts myter och de myter som Lonsway och Fitzgerald tagit fram liknar varandra i helhet men skiljer sig åt i vissa avseenden. Till exempel tar inte Benedict upp myten om att "våldtäkt är en avvikande händelse" och Lonsway och Fitzgerald tar inte upp myten om att förövare är icke-vita eller av underklass. Benedict går också djupare in på varje myt och förklarar bakgrunden till och konsekvenserna av myterna, vilket gör att de är ett bra verktyg för att identifiera myter i vår studie. Därför har vi valt att använda båda modellerna i vår analys, för att täcka in så många möjliga myter som möjligt.

Vi är medvetna om att Benedicts och Lonsway och Fitzgeralds myter togs fram för forskning för över tjugo år sedan och det ifrågasätter naturligtvis deras relevans i ett modernt exempel. Dock har forskning som gjorts senare visat att dessa myter fortfarande existerar i medierapporteringen och även i allmänhetens uppfattning om sexualbrott (O'Hara, 2012; Franiuk et. al, 2008). Det är också en poäng med studien att se om gamla myter lever kvar i mediernas rapportering i dag.

Något som är viktigt att ha i åtanke i vår studie är hur dessa myter faktiskt förhåller sig till verkligheten och om det finns anledning att kritisera dem. Benedict tar också upp det här och menar att journalistikens roll varken är att vara på offrets sida eller på förövarens sida utan att vara balanserad och hålla sin journalistiska roll (Benedict, 1993). Syftet med att undersöka myterna är inte att påstå att offren alltid är sanningsenliga utan att det handlar om att inte mytologisera sexualbrott i helhet. Vid rapporteringen om specifika fall ska det till exempel göras tydligt vad i fallet som faktiskt är ovanligt eller vanligt (Benedict, 1993).

Vi har valt att utgå från dessa myter för att kunna identifiera mytologisering av *alla* typer av sexualbrott, även mindre grova typer av sexualbrott som tafsning, som är en form av sexuellt ofredande. Detta eftersom myterna i grunden handlar om makt och könsroller (Benedict, 1993) – varför det inte är viktigt att precisera exakt vilken typ av sexualbrott det rör sig om. Mytens funktion är att upprätthålla maktordningar (Barthes, 2007), vilket när det gäller sexualbrott kan kopplas till de olika maktförhållanden som finns mellan kvinna och man. Benedict (1993) menar att mytens funktion när det gäller sexualbrott är att förminska allvaret i sexualbrott, beskydda förövare av sexualbrott, som i de flesta fall är män, genom att skuldbelägga offer eller måla upp gärningsmän som "monster" och inte "vanliga" människor. Myterna bidrar också till ett fientligt

klimat för kvinnor i allmänhet, eftersom en av myternas roller är att bibehålla en maktstruktur där kvinnan är underordnad mannen, i ett klimat där sexualbrott får förekomma utan att ses som allvarliga händelser (Benedict, 1993). Detta har i högsta grad att göra med underliggande ideologier och maktförhållanden som genomsyrar vår uppfattning om verkligheten, vilket både Barthes (2007) och Berglez och Olausson (2010) tar upp som grunder för myter och diskurser.

I medierna finns också en tendens att klämma in kvinnliga sexualbrottsoffer i en av två bilder: oskulden, det oskyldiga och rena offret som attackerats av ett monster, eller slampan, som har provocerat fram brottet med sin sexualitet (Benedict, 1993). Båda bilderna är destruktiva för kvinnor, eftersom det reproducerar den etablerade idén om att kvinnor är antingen "horor" eller "madonnor" som finns underliggande i all rapportering om kvinnor (Benedict, 1993). Vilken av de två etiketterna offret får beror både på vilka som diskuterar brottet och vilka karaktärsdrag som finns hos själva brottet. En kvinna som känner gärningsmannen, är ung och inte utsatts för vapen eller tydligt våld i sexualbrottet betraktas lättare som "slampa" och skuldbeläggs för brottet (Benedict, 1993). Vi tolkar det som att myterna till stor del handlar om att tillskriva offer och gärningsmän vid sexualbrott olika egenskaper.

2.7 Ideala offer och gärningsmän

Christie (2001) har utformat ett antal kriterier som han menar gör det sannolikt att en brottsutsatt person ska tillskrivas en legitim och fullständig status som offer. Det ideala offret är svagt och underordnat i relation till förövaren och är antingen kvinna, sjuk, mycket gammal, mycket ung eller en kombination av dessa. Det ideala offret är också fritt från skuld. Vid tidpunkten för brottet ägnar sig offret åt legitim och respektabel verksamhet och befinner sig på en plats där ingen kan klandras för att vara. För att ett offer ska få status som idealiskt kräver det också att det finns en motpol, en idealisk förövare. Enligt Christie (2001) är den idealiske förövaren en man, skrämmande, elak, ond och okänd för offret.

Det finns också ett diskursivt behov av att placera offret innanför och förövaren utanför det "normala" majoritetssamhället, vilket görs även om de faktiska förhållandena inte är sådana. Vår ideologiskt önskade världsbild är att det finns ett oskyldigt offer som är "en

av oss” och en skyldig gärningsman som är “någon annan” (Lindgren & Lundström, 2010).

Det går här att se en tydlig koppling mellan myter om sexualbrott och teorin om ideala offer och gärningsmän: båda är uttryck för diskurser. Dessa myter och föreställningar är ett sätt för normer och värderingar att komma till uttryck, genom att de konstruerar och reproducerar stereotypa föreställningar om sexualbrott och om offer och gärningsmän. I vår analys har vi valt att fokusera på myterna om sexualbrott eftersom de berör fler aspekter som har att göra med föreställningar om just sexualbrott, vilket Christies teori inte gör. Teorin om det ideala offret kan ses som ett komplement till teorin om myter om sexualbrott i vår studie.

3 Tidigare forskning om sexualbrott i medierna

I det här avsnittet kommer vi att redogöra för tidigare forskning på området sexualbrott i medierna. Därefter sammanfattar vi viktiga drag i forskningen som används för att motivera vår egen studie.

Lindgren och Lundström (2010) har analyserat hur fyra uppmärksammade sexualbrottsfall uppmärksammades i svensk dagspress och kvällspress: Tumbafallet, Hagamannen-fallet, Stureplansfallet och Englafallet. De har utgått från teorin om ideala offer och gärningsmän men syftet var att undersöka vad som betonas när berättelser inte handlar om ideala offer. Vi har valt ut några drag som vi anser kan ha relevans för vår forskning.

När offer framställs som ideala placeras de “innanför” samhället: de är en del av den kultur och det samhälle som omger dem. Ett exempel är Hagamannens offer, som alla blev överfallna i samband med aktiviteter av vardaglig karaktär, de kände inte förövaren sedan tidigare och tillskrivs inget ansvar för det inträffade. Enligt Lindgren och Lundström (2010) återfinns inte dessa beskrivningar i rapporteringen om till exempel Stureplansfallet och Tumbafallet. Kvinnorna i fallen påstods tidigare ha deltagit i sexuella aktiviteter liknande det brott de utsattes för och befunnit sig i “riskfyllda miljöer” som avviker från samhället (Lindgren & Lundström, 2010). Detta deltagande är något som i rapporteringen förklarar att just dessa personer blivit utsatta för dessa brott och enligt Lindgren och Lundström (2010) reproducerar detta föreställningar om att det finns särskilda riskmiljöer där våldtäkter förekommer utan att detta nödvändigtvis behöver uppmärksammas som något allvarligt. Denna forskning är intressant för oss då den tar upp den omgivande miljöns relevans för hur brottet och offret uppfattas. Därför kan man undra hur festivalen som miljö kan ha betydelse för hur brottet och offren uppfattas. Detta eftersom festivaler är en typ av miljö som för många kopplas till glädje, frihet och gemenskap, men även till fylla och stök.

När sexualbrott sker framställs samhället som präglad av jämställdhet och frånvaro av sexuellt våld och sexualbrotten förklaras i rapporteringen vanligen mot bakgrund av förövarnas subkulturella kopplingar, antingen genom en yttre subkultur eller förövarens avvikande personlighet (Lindgren & Lundström, 2010). Mot denna bakgrund kan vi också undersöka om denna placering utanför samhället finns i rapporteringen om

festivalerna. Detta kan också kopplas till myten om att förövare av sexualbrott är avvikande från andra män, som Benedict (1993) beskriver.

Ett annat drag som finns i framställningen om offer och gärningsmän är skapandet av ett slags kollektivt offer. I rapporteringen om Hagamannen finns få läsaren relativt lite information om Hagamannens individuella offer. Detta används i rapporteringen för att betona offrens mest betydelsefulla karaktärsdrag: att det hade kunnat vara vem som helst (Lindgren & Lundström, 2010). Författarna identifierar också en vanlig typ av reportage där slumpvis utvalda lokala kvinnor får uttala sig om hur de upplever att deras liv förändrats på grund av överfallen i Umeå. Forskningen är ett exempel på hur offer kan tillskrivas egenskaper på andra sätt än direkta beskrivningar av offret. Även i vår studie kommer vi att undersöka fall där det finns flera offer och kan då undersöka om det kollektiva offret skapas även där och om det görs på liknande eller andra sätt.

Franiuk, Seefeldt, Sepress och Vandello (2008) undersöker vilka effekter nyheter om våldtäkter och andra sexualbrott kan ha, framför allt gällande felaktiga uppfattningar och myter som omedvetet kan spridas genom rapporteringen om brotten. Studien utgår från idén om att medierna bidrar till allmänhetens åsikter genom deras framställningar av samhällsfenomen, det vill säga dagordningsteorins andra nivå. Långt ifrån alla sexualbrott får en plats på mediernas dagordning, men de som får det spelar en stor roll i hur allmänhetens uppfattning om sexualbrott formas och detta är centralt i forskningen (Franiuk et. al, 2008). De har studerat hur amerikansk press rapporterade om fallet där en kvinna år 2003 anmälde att hon blivit våldtagen av basketspelaren Kobe Bryant. I forskningen utgår de från Lonsway och Fitzgeralds sju olika teman för myter om sexualbrott. Forskningen undersöker dels huruvida myter om sexualbrott lever kvar i rapporteringen, dels hur personer som tagit del av rapporteringen har påverkats av den. Författarna analyserar 156 artiklar om Kobe Bryant-fallet och kommer fram till att en eller flera myter går att urskilja i drygt 65 procent av artiklarna (Franiuk et. al, 2008). Studiens andra del syftar till att ta reda på hur läsare påverkas av rapporteringen. Studiens informanter delas upp så att vissa får läsa artiklar som innehåller myter och andra får läsa artiklar som i stället medvetet går emot och motarbetar myterna. Författarna kommer fram till att de respondenter som läst artiklar som innehåller myter är mer benägna att försvara Kobe Bryant, förminska offrets historia om den anmälda våldtäkten och även hävda att det påstådda offret är en lögnare. Författarna konstaterar

att personer i allmänhet och medier är benägna att bedöma brott som *riktiga* sexualbrott när det är händelser som passar in i den stereotypisering av sexualbrott som finns. I fall som inte är stereotypa tenderar medier att ta till myter för att förklara brottet – och därmed förneka att det skulle röra sig om ett brott. Den här forskningen är till hjälp för oss eftersom de också har gjort en textanalys där de har undersökt om artiklar innehåller myter om en typ av sexualbrott. Den här forskningens resultat motiverar vår studie ytterligare eftersom den visar att den finns en samhällsrelevans i att ta reda på om medier sprider myter: personer som tar del av myter är mer benägna att misstro offer för sexualbrott och förminska brottet. Därför är det av stor betydelse att undersöka om medier är påverkade av och således sprider myter om sexualbrott.

I likhet med ovanstående forskning har O'Hara (2012) undersökt rapporteringen om tre våldtäktsfall, två i USA och ett i Storbritannien, för att se huruvida rapporteringen sprider myter om sexualbrott eller inte. I studien används Burts myter från 1980. I studien gjordes ett strategiskt urval där de tre fallen representerade olika typer av sexuellt våld: ett våldtäktsförsök av en främling, en gruppvåldtäkt och en serie våldtäkter som begicks av samma man. I studien undersöktes hur språket används för att porträttera offer och gärningsmän. I en kvantitativ analys undersöktes hur stor andel av artiklarna som använde särskilda termer för att beskriva offer och gärningsmän. Materialet bestod av 123 artiklar och hämtades från dagspress, kvällspress och lokalpress. Resultatet visade att myter om sexualbrott fanns i majoriteten av artiklarna, såsom skuldbeläggande av offret genom fokus på klädsel eller beteende, våldtäktsmannen som sociopat eller en blandning av dessa myter. Studien kan vara användbar för oss då den visar hur en annan forskare har kopplat det som sägs i texten till myter, vilket vi också ska göra. Dock är forskningen gjord på brittisk och amerikansk press, som kan innebära skillnader från svensk, varför det är intressant att undersöka ett svenskt fall. Studien visar också att myter som togs fram för forskning 1980 var aktuella i rapportering om fall som skedde 2010 och 2011. Det argumenterar för varför det fortfarande är intressant att undersöka dessa myters överlevnad.

3.1 Sammanfattning tidigare forskning

Gemensamt för de studier vi har redogjort för är att alla undersöker framställningen av offer och gärningsmän vid sexualbrott och kommer fram till att det finns diskurser som

bygger på olika föreställningar om sexualbrott. Syftet i två av studierna har varit att ta reda på om medier sprider myter om sexualbrott, och i båda studierna har resultatet visat att så är fallet (Franiuk et. al, 2008; O'Hara, 2012). I forskningen belyser de mediernas dagordningsmakt och menar att medierna spelar en betydande roll när det gäller att påverka allmänhetens uppfattning om sexualbrott, och att det därmed är problematiskt om myter sprids genom medierna. Myterna trivialiserar sexualbrott och påverkar allmänheten och rättssystemen till att i högre grad misstro offer för sexualbrott.

I vår studie vill vi undersöka myter om sexualbrott i en svensk kontext. Vi vill undersöka rapporteringen om de sexualbrott som skedde på festivaler under sommaren 2016. Detta eftersom de fallen skiljer sig från de som studerats tidigare på två sätt:

1. Flera av brotten på festivalerna som det har skrivits om har varit mindre grova brott, som tafsning som klassas som sexuellt ofredande. Vi menar att det är viktigt att även undersöka hur journalistiken skriver om mindre grova sexualbrott, eftersom det är samma typ av maktstrukturer som ligger bakom dessa. Benedict (1993) menar att det är lättare för myter att smyga sig in i rapporteringen när det handlar om brott som inte ses som "riktiga" sexualbrott. Eftersom sexuellt ofredande är ett mindre grovt brott som kan ses som mindre "riktigt" är det intressant att undersöka huruvida myter om sexualbrott sprids i mediernas konstruktion av just sexualbrotten på festivalerna.
2. Rapporteringen i sin helhet har också handlat om *flera* händelser som i medierna ändå har kopplats samman eftersom de alla har skett på festivaler. Detta gör att rapporteringen inte har fokuserat på en särskild förövare eller ett särskilt offer utan flera. En undran vi då får är hur rapporteringen påverkas och formas när det handlar om flera, okända förövare. Tidigare forskning har delvis tagit upp hur det rapporteras när det finns flera offer (Lindgren & Lundström, 2010) men inte när det funnits flera gärningsmän som dessutom ofta varit okända. Trots att det ofta varit okänt i rapporteringen från festivalerna vilka offer och gärningsmännen är så menar vi att dessa aktörer ändå finns i periferin och det vi är intresserade av är att undersöka hur de då framställs. Här har vi tagit inspiration av Lindgren och Lundström (2010) som har visat hur offer kan tillskrivas egenskaper på andra sätt än genom direkta beskrivningar av dem.

Tidigare forskning har undersökt hur platsen för brotten tar plats i rapporteringen. Lindgren och Lundström (2010) har visat att rapporteringen skapar särskilda “riskmiljöer” som får förklara varför sexualbrott sker i ett annars jämställt samhälle. Sett till detta är det även intressant i vår studie att undersöka hur festivalen som plats framställs i rapporteringen, när det också är festivaler som är den gemensamma nämnaren för alla sexualbrotten.

4 Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka vilka föreställningar om sexualbrott som finns i svensk kvällspress rapportering om sexualbrott på festivaler i Sverige under sommaren 2016. Därmed ska vi också undersöka om och hur rapporteringen reproducerar eller motarbetar stereotypa föreställningar och myter om sexualbrott.

4.1 Frågeställning

Denna fråga vill vi undersöka i studien:

- Hur konstrueras offer, gärningsmän, festivalerna som plats och sexualbrott som fenomen i rapporteringen?

För att besvara våra frågor ska vi använda kritisk diskursanalys som metod. Vårt teoretiska underlag är myter om sexualbrott såsom de beskrivs av Benedict (1993) och Payne, Lonsway och Fitzgerald (1999) samt Christies (2001) teori om idealiska offer och gärningsmän.

Burt (1980) skriver att myter om sexualbrott handlar om felaktiga föreställningar om brotten, gärningsmännen och offren. För att kunna uppnå vårt syfte behöver vi därför undersöka hur offer och gärningsmän konstrueras i rapporteringen. En del av myterna handlar om hur själva brotten som fenomen uppfattas, till exempel myten om att "våldtäkt är en obetydlig händelse" och "våldtäkt är sex" (Benedict, 1993; Payne, Lonsway & Fitzgerald, 1999). Därför anser vi att det är relevant att specifikt undersöka konstruktionen av själva fenomenet "sexualbrott", eftersom det inte är säkert att det kommer fram när vi undersöker konstruktionen av offer och gärningsmän. Forskning av Lindgren och Lundström (2010) har visat att platsen är viktig för hur brotten och offren uppfattas, varför vi även tror att det är viktigt att undersöka konstruktionen av festivalerna för att uppnå vårt syfte.

5 Metod

I det här avsnittet redogör vi för vårt val av metod, som är kritisk diskursanalys, vårt urval och hur vi gick tillväga i vår egen diskursanalys. Därefter följer metodkritik och forskningsetiska överväganden.

5.1 Kritisk diskursanalys

För att analysera konstruktionen av sexualbrotten valde vi att använda oss av kritisk diskursanalys. Kritisk diskursanalys vill utforska maktrelationer och identitetskonstruktioner (Fairclough, 2010), vilket gör metoden relevant för vår studie där vi vill undersöka hur artiklarnas olika aktörer konstrueras i texterna och om och hur maktstrukturer reproduceras eller motarbetas.

Kritisk diskursanalys förknippas i hög grad med Norman Faircloughs inflytelserika forskning (Bergström & Boréus, 2012), varför vi valde att använda Faircloughs tredimensionella analysmodell. Faircloughs modell består i att analys görs på tre olika nivåer. Den första nivån är en detaljerad analys av texten, dess form och mening och framställningen av identiteter och relationer (Fairclough, 2010; Winther Jørgensen & Philips, 2000). Den andra nivån är den diskursiva praktiken, som avser hur texten produceras, distribueras och konsumeras. Här kan identiteter och relationer kopplas till subjektpositioner inom en diskurs. Den tredje nivån är den sociala praktiken, där diskursen sätts in i ett socialt sammanhang, den samhällsstruktur som mediernas innehåll är beskaffad i (Winther Jørgensen & Philips, 2000).

Modellen speglar väl det syfte som kännetecknar kritisk diskursanalys, nämligen att undersöka hur relationerna ser ut mellan diskurser och sociala strukturer (Bergström & Boréus, 2012).

5.2 Material och avgränsningar

Många olika typer av medier rapporterade om sexualbrotten på festivalerna, vilket innebär att materialet som finns är väldigt stort. Vi valde därför att begränsa oss till press men vi är medvetna om att samma studie hade kunnat göras på radio och tv.

Aftonbladet är en av de största tidningarna i Norden och räknas som en kvällstidning och kvällspress är det vår studie syftar till att undersöka. Expressen är Sveriges andra största kvällstidning och de båda tidningarna når ut till en stor del av Sveriges befolkning, framför allt via deras webbsidor. Därför tyckte vi att det i det här fallet var motiverat att välja artiklar från just Aftonbladet och Expressen. Även om det inte är säkert att den största tidningen har störst inflytande ansåg vi det ändå vara relevant att titta på, på grund av deras räckvidd och på grund av att de har stor möjlighet att sprida, eller motarbeta, felaktiga uppfattningar om sexualbrott.

Vi valde även att analysera webbartiklar. I dagens mediasamhälle sprids nyheter ofta via nätet och sociala medier, vilket motiverade vårt beslut då vi ansåg att det går i linje med medieutvecklingen. Det är betydligt fler som läser Aftonbladet på webben än som läser den tryckta tidningen (Aftonbladet, 2016), vilket motiverade vårt val ytterligare. Samma sak gäller för Expressen (Expressen, 2016). Materialet kan vara olika i tryck och på webben, någonting som gör att vi hade kunnat få ett annat resultat om vi valt tryckta artiklar, vilket vi var medvetna om när vi gjorde vårt urval.

5.3 Våra valda artiklar

Vi ville inte begränsa oss till en festival utan ville att materialet skulle täcka flera av sommarens festivaler. Hade vi begränsat oss till en festival hade det blivit ett för litet material att bara använda sig av kvällspress, eftersom det inte skrivits tillräckligt mycket om varje enskild festival. Det var inte heller intressant för oss att begränsa oss till bara en festival eftersom det inte var en enskild händelse vi ville komma åt. En del av det utmärkande med rapporteringen från festivalerna är att brott skedde på flera olika ställen – det har varit som ett slags följetong. Därför ville vi ha texter från olika festivaler vid olika tidpunkter under sommaren, för att få en så stor variation som möjligt.

Valet av sökord visade sig vara problematiskt. Det finns flera olika ord för sexualbrott som används i Aftonbladets och Expressens artiklar, så sökordet "festival" i samband med sökordet "sexualbrott" gav bara ett fåtal träffar. Eftersom det har varit olika typer av brott på festivalerna var det svårt att urskilja endast ett par ord som skulle kunna täcka in alla artiklar om händelserna. Vi använde oss därför i stället bara av sökordet "festival" och sökordet "festivalen", eftersom artiklar med ordet "festivalen" inte dök upp när enbart sökordet "festival" användes. Vi begränsade tidsperioden till månaderna

juni till september 2016 eftersom festivalerna ägde rum under den perioden och vi inte var intresserade av eventuella artiklar som handlade om uppföljning av enskilda fall utan vi ville begränsa oss till tiden då brotten uppmärksammades. Detta eftersom det var under denna tid brotten fick mest genomslag i medierna och vi därmed tänker att medierna då fyllde en viktig agendasättande funktion. Eftersom artiklar från denna period hamnade högt upp på kvällspressens dagordning tror vi att artiklar från denna period även har varit viktiga för allmänhetens dagordning. Dessutom så var det av vårt intresse att undersöka hur rapporteringen var just under den period där det var oklart exakt vad som hänt och brotten inte var upplärade, för att kunna se vilken syn på sexualbrott som finns när det finns otydligheter i fallet. Detta eftersom vi tänker att det är då en slags grundläggande syn på sexualbrott, en kärna, kommer fram. Det är även en del av vårt syfte att undersöka konstruktionen av förövare i fallen när dessa är okända, varför det inte hade varit relevant att undersöka artiklar från exempelvis rättegångar.

Sökningen gjordes i Mediarkivet Retriever den 29 november 2016 och gav 490 träffar. Vi gick sedan igenom artiklarna och sorterade bort alla som inte handlade om sexualbrott på festivaler, vilket var enkelt då det bara krävdes en snabb blick på artikeln. Exempelvis fanns det många artiklar som handlade om artister och musik och dessa sorterades enkelt bort.

Efter att ha sållat bort alla artiklar som inte handlade om sexualbrott på festivaler, alla åsiktstexter och sådant som endast var webb-tv fick vi fram 80 artiklar. Efter att ha tagit bort notiser och väldigt korta artiklar fick vi fram 37 nyhetsartiklar. Eftersom vi båda hade läst i stort sett alla artiklar om ämnet inom den givna perioden hade vi en tillräckligt bra överblick av materialet för att kunna välja ut vilka artiklar som var mest relevanta för vår studie. Vi sorterade upp artiklarna efter de olika festivalerna och hade även en kategori med artiklar som handlade om flera olika festivaler. Vi läste gemensamt artiklarna och diskuterade vilka artiklar som bäst kunde besvara våra frågeställningar. Vi ville ha artiklar där någon typ av gestaltning av offer, förövare, brotten eller festivalerna fanns. När vi skumläste upptäckte vi till exempel att offer och gärningsmän existerade genom beskrivningar av brotten och genom att andra aktörer fick uttala sig om dem.

Vår urvalsprocess resulterade i 13 artiklar, som är förtecknade i bilaga 1. Givetvis fanns beskrivningar av aktörer i fler än de 13 artiklarna, men för att kunna få ett undersökningsbart material valde vi bort de artiklar som innehöll få och/eller inte särskilt ingående beskrivningar. Vi valde dessutom bort artiklar som liknade varandra för mycket, som skrivits dagarna efter varandra och handlade om samma sak. Vi hade inte anledning att tro att de andra artiklarna, utöver dessa 13, skulle tillföra något mer i vår studie. Vi valde artiklar som handlar om händelser på festivalerna West Pride, Putte i Parken i Karlstad, Bråvalla, Peace & Love, Dansbandsfestivalen i Malung och We are Sthlm. Vi fick alltså ett material som berättade om olika festivaler. Vi tog inte lika många artiklar om varje festival utan fokuserade på vilket innehåll som var mest relevant för vår studie. Detta eftersom vi gjorde en kvalitativ analys där generaliserbarhet inte var målet. Vi gjorde ett strategiskt urval, vilket innebar att vi valde ut ett antal variabler eller karaktärsdrag som vi trodde kunde ha teoretisk betydelse (Trost, 2010). Genom att vi valde olika festivaler där olika brott skett fick vi förhoppningsvis lite variation i materialet, vilket Trost (2010) rekommenderar och ett brett urval är ofta att föredra i kvalitativa undersökningar. I vårt strategiska urval ville vi få så stor variation på vårt empiriska material som möjligt, inom de ramar vi hade för urvalet.

5.4 Frågor till texten

Innan vi påbörjade vår kritiska diskursanalys bestämde vi mer konkret hur vi skulle gå tillväga i arbetet. Vi bestämde att vi skulle dela upp texterna mellan oss utan hänsyn till vilka texter det var, det vill säga utan hänsyn till vilka händelser eller festivaler det handlade om, för att på så sätt kunna behandla artiklarna som en text och inte sortera dem efter festival och brott.

För att kunna besvara våra frågeställningar och därmed kunna se hur de olika aktörerna konstrueras samt huruvida myter om sexualbrott går att urskilja i vårt empiriska material använde vi oss av analysfrågor som vi formulerade med inspiration från det Fairclough (2010) beskriver om diskurser hittas i konstruktionen av identiteter och relationer.

- Hur konstrueras offer, gärningsmän, brotten och festivalerna?

- Vilka egenskaper tillskrivs de olika aktörerna?
 - Vilka ord används för att beskriva de olika aktörerna och relationen mellan dem?
 - Vad lyfts till rubriker och mellanrubriker?
 - Vem får uttala sig om vad?
- Hur reproduceras eller motarbetas myter om sexualbrott genom dessa konstruktioner?

Vi började med att närläsa texterna och analysera de delar i materialet som kunde besvara våra frågeställningar. Under tiden markerade vi ord, meningar och även mellanrubriker och rubriker som var intressanta för vår studie. I valet av ord och beskrivningar hittade vi det som beskrev diskurser, precis som Fairclough (2010) säger att diskurser hittas genom att analysera valet av vissa ord och citat på bekostnad av andra och var de kommer från.

Efter detta kunde vi tillsammans identifiera gemensamma diskursiva teman, det vill säga Faircloughs andra nivå, den diskursiva praktiken, som vi sedan strukturerade upp vår analys kring. Precis som Fairclough (2010) beskriver undersökte vi hur textförfattaren använder redan existerande diskurser i skapandet av texten och funderade kring hur texten kan tolkas av läsaren. Detta hjälpte oss att identifiera vilka myter som finns i texten men även om det fanns nya diskursiva teman vi inte stött på i teori eller tidigare forskning.

I vår slutsats satte vi sedan in de diskurser vi hittat i ett större sammanhang, den sociala praktiken. Här undersökte vi om de diskurser vi hittat reproducerar eller motarbetar rådande ojämlika maktförhållanden, som Winther och Jørgensen (2000) beskriver arbetet på Faircloughs tredje nivå. I vårt fall handlar dessa maktförhållanden om mäns makt gentemot kvinnor och ett fientligt klimat gentemot offer för sexualbrott.

5.5 Metodkritik

Någonting som kan vara problematiskt med kritisk diskursanalys är att analysen görs i flera steg och till viss del förlitar sig på forskningens egna, subjektiva tolkningar (Bergström & Boréus, 2012). Detta ställer ett krav på forskaren att vara tydlig i sin

förklaring av tolkningarna och även att försöka sätta sig själv utanför den sociokulturella kontexten. Noggranna förklaringar av hur analysen och urvalet har gått till ökar möjligheten för andra att uppnå samma resultat.

Vi var medvetna om att ett annat urval hade kunnat ge ett annorlunda resultat. Eftersom detta är en kvalitativ studie som ämnar att gå djupt in på ett litet antal artiklar var detta dock inte någonting som vi ser som ett problem. Vi försökte få ett så brett material som möjligt för att få variation på texterna. Eftersom vi valde att undersöka artiklar från den tidsperiod där brotten inte var uppklarade är vi medvetna om att vi har bortsett från en plats i rapporteringen där mytologisering också kan spridas, som i artiklar om domar. Vi såg det dock som ett nödvändigt val att välja bort sådana artiklar för att djupare kunna undersöka hur det skrivits om brotten när de fick som mest uppmärksamhet i medierna. Som vi tidigare motiverat vårt val var det inte heller relevant för studiens syfte att undersöka den här typen av artiklar eftersom vi ville undersöka vilken bild av sexualbrott som sprids när omständigheterna kring brotten är oklara.

En annan sak som kan vara problematisk är att vi delade upp artiklarna mellan oss i analysprocessen. Detta skulle kunna innebära att vi analyserat artiklarna olika. För att undvika detta och öka reliabiliteten satt vi i samma rum under analysprocessen för att kunna prata med varandra när eventuella frågor har dykt upp. Dessutom gjorde vi den första analysen tillsammans för att se till att vi analyserade artiklarna på samma sätt. Under analysen läste vi även igenom varandras texter och gjorde sammanställningen av det vi kommit fram till tillsammans.

5.6 Forskningsetik

Forskningsetik handlar till stor del om hur personer som medverkar i forskning får behandlas (Gustafsson, Hermerén & Pettersson, 2011). Dessa personer ska i största möjliga mån skyddas från skador och kränkningar. Vi har varken haft informanter eller försökspersoner som medverkat i vår studie men eftersom vi har analyserat artiklar finns det ändå ett antal människor som är en del av vår studie utan att vara medvetna om detta. När man använder sig av uttalanden från intervjuer eller annat offentligt tryck behöver man inte inhämta personers godkännande (Ekengren & Hinnfors, 2012). Vi valde ändå att till viss del anonymisera festivalbesökare som har uttalat sig om brotten eller som själva har berättat om erfarenheter av att utsättas för sexualbrott när dessa har

citerats. Detta eftersom vi ville undvika att fokus hamnade på vem som har uttalat sig eftersom det inte var relevant. Vi tog därför bort namnade personers efternamn och uppgifter om var de kommer ifrån från citaten då vi ansåg det vara överflödigt information. I övrig text valde vi att även ta bort förnamn och i stället skriva till exempel "den unga kvinnan". Vi ansåg inte att tidningarnas representationer påverkades av att vi tog bort dessa uppgifter ur citaten. Vi anonymiserade däremot inte till exempel polis och festivalarrangörer eftersom dessa har uttalat sig i en professionell roll och inte som privatpersoner. Gustafsson, Hermerén och Petterson (2011) skriver att skyddandet av individer från skador inte ska stå i vägen för viktig forskning, när det gäller obetydande eventuella skador på individer. Eftersom vår studie undersöker nyhetstexter och journalistikens framställningar och inte personerna i sig ansåg vi därför att vi inte riskerade att utsätta någon för skada.

De få detaljer om sexualbrotten som fanns i vårt empiriska material valde vi att inte ta bort, även om de eventuellt kan vara känsliga för inblandade personer. Detta eftersom detaljerna var nödvändiga att ha med för att kunna undersöka hur myter konstrueras eller motarbetas i rapporteringen. Vi såg inte detta som problematiskt eftersom vi anonymiserat personerna i artiklarna.

6 Resultat och analys

Här presenterar vi de diskursiva teman vi har identifierat i vårt empiriska material. Först presenterar vi konstruktionen av offer, därefter följer framställningen av förövare, brotten och festivalerna.

6.1 Offer

6.1.1 Det oskyldiga offret som bara ville bara ha kul

Benedict (1993) skriver att det i medierna finns en tendens att tilldela kvinnliga sexualbrottsoffer en av två roller: det oskyldiga offret som attackerats av ett monster eller "slampan" som har provocerat fram brottet med sin sexualitet. I vårt material finns en diskurs om att de kvinnor som blivit utsatta för sexualbrott inte bär någon skuld i att brottet begicks.

Varje år åker Alexandra, 17, på Putte i Parken för att göra något kul med sina vänner. Men det här året slutade i en mardröm när någon tog sig friheten att ta på henne mitt i publikhavet – mot hennes vilja (Aftonbladet 2016-07-02 *Alexandra, 17, utsattes för övergrepp i publikhavet: Någon tog på mitt kön*)

Citatet erbjuder läsaren förstå att den unga kvinnan inte gjorde något fel: hon befann sig på festivalen för att ha kul och blev då utsatt för något mot sin vilja. Läsaren erbjuds också förstå att förövaren "tog sig friheten" att ta på henne, därav förstås att den unga kvinnan inte har någon skuld i händelsen.

Även när det finns beskrivningar av kvinnans beteende erbjuds läsaren förstå att beteendet inte är orsak till att kvinnan blev utsatt.

– Jag blev utsatt för det på dansgolvet häromdagen [...] Män tror att de kan tafsa bara för att man dansar med dem. Men jag tycker att man kan känna passion i en dans utan att det betyder att man vill göra något mer (Aftonbladet 2016-07-21 "Män tror att de kan tafsa för att man dansar med dem")

Benedict (1993) menar att det finns en myt om att offer för sexualbrott har orsakat brottet genom sitt beteende eller sin sexualitet. Här får kvinnan i texten däremot uttrycka att hon kan känna passion i en dans utan att det behöver betyda något mer.

I texten uppmärksammas att de utsatta kvinnorna är unga, särskilt om de är under 18 år. Ibland är åldern den enda informationen som finns om offren. De beskrivs med orden ”tjejer” eller ”flickor” vilket erbjuder läsaren att förstå att det handlar om unga personer. Textens representation av offren präglas också av rädsla, försvarslöshet och utsatthet, vilket erbjuder läsaren att känna sympati för dem. För att inte få någon skuld i att brottet har begåtts är utsatthet ett viktigt kriterium (Christie, 2001), vilket kan förklara varför det lyfts fram.

Kvinnan ska enligt polisen ha våldtagits bakifrån.

– Det gör att hon springer från platsen. Hon blir väldigt rädd och ser då inte riktigt vem det är, dessvärre. Sedan är det väldigt mycket folk runtomkring, säger polisens presstalesman. (Expressen 2016-07-01 *Kvinna våldtagen på Bråvallafestivalen*)

Här erbjuds läsaren att förstå kvinnan som mycket utsatt och rädd. Kvinnans rädsla och att det är mycket folk får också förklara varför hon inte lyckas peka ut gärningsmannen. Detta erbjuder läsaren att känna sympati för det utsatta, rädda offret. Gärningsmannen är även en främling för kvinnan, vilket erbjuder läsaren att förstå kvinnan som mycket utsatt och försvarslös.

Ibland framhävs hur kvinnan har påverkats negativt efter brottet.

Men hon kommer inte att gå på festivalen fler kvällar.

– Jag känner att jag inte vill ta risken att bli utsatt för samma sak en gång till. Någon kränkte mitt utrymme och min kropp. Det är sjukt, fel och det ska inte få hända.

(Aftonbladet 2016-07-02 *Alexandra, 17, utsattes för övergrepp i publikhavet: Någon tog på mitt kön*)

Texten erbjuder läsaren att känna med offret: på grund av det som hände tvingas hon begränsa sig i det hon skulle vilja göra.

Enligt Christie (2001) är ålder, kön och utsatthet tre viktiga faktorer för att ett offer ska få status som idealt. Vi upplever att det dessa egenskaper är framträdande i texten. Offren är unga, de är kvinnor och vid tiden för brotten ägnade de sig åt respektabel verksamhet på en plats där ingen kan klandras för att vara: de var på konsert på en festival, för att ha kul. De har dessutom blivit utsatta av någon de inte känner, vilket förstärker textens erbjudande om att kvinnorna är mycket utsatta. I denna diskurs

erbjuds läsaren känna sympati för offren på ett sätt som sammanfattas i nedanstående citat:

– Sådant ska bara inte få hända. På en festival ska man vara glad och lycklig och se sina favoritband, inte behöva vara orolig för att någon ska antasta en, säger hon. (Expressen 2016-07-02 *Frida: 23: "Sådant ska bara inte få hända"*)

6.1.2 Ansvar att inte bli utsatt

Det finns ett annat diskursivt tema i texten som erbjuder läsaren att förstå att kvinnor till viss del har ett eget ansvar för att inte bli utsatta för sexualbrott.

– Vi har sett att det skapas danscirklar i publikhavet. När det kommer en drop i låten så kastar sig alla in i cirkeln. En del tar då chansen att ta på tjejer, säger Jill Agelin.

– Som tjej kanske man ska vara lite extra vaksam. [...] fortsätter hon. (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*)

Genom att en representant för Kvinnojouren får säga att man som tjej bör vara extra vaksam i en stor folksamling erbjuds läsaren förstå att det till viss del ligger på kvinnors eget ansvar att inte bli utsatta. Att vara "lite extra vaksam" tolkar vi som en slags uppmaning till kvinnor, även om det är lite oklart vad det faktiskt betyder. Ska kvinnor rentav undvika danscirklarna? Genom att ha med ordet "kanske" tolkar vi att citatets funktion är att ge en uppmaning utan att det ska tolkas som att man säger rakt ut vad kvinnor ska göra och inte göra.

Vi tolkar att det finns en uppsättning regler för hur kvinnor ska bete sig för att inte bli utsatta. Dessa regler uttrycker sig också genom hur en kvinna bör klä sig på festival.

Alice ska gå på festivalen Way out West i Göteborg i helgen.

– Jag ändrade mitt beteende för tre år sen, när jag blev medveten om att sådant här sker. Man kanske inte vill ha en kjol på sig i publikhavet. Man väljer jeans. Och jag vill vara nära mina vänner, vilket är ganska självklart som ung kvinna i en stor folkmassa. (Aftonbladet 2016-08-10 *Sexbrott på festival förblir olösta*)

Genom att en ung kvinna får säga att "man väljer jeans" erbjuds en uppfattning om att kvinnor som har kjol på sig inte har tänkt sig för, att det är självklart att ha på sig jeans.

Hon får också säga att det är självklart att inte gå omkring ensam i en stor folkmassa. Här erbjuds läsaren en uppfattning om att kvinnor själva sätter sig i en farlig situation genom att gå ensamma. Texten erbjuder läsaren att förstå att kvinnor genom sin klädsel och beteende kan undvika att bli utsatta för sexualbrott. Implicit säger detta att kvinnor som inte följt dessa regler och blir utsatta för sexualbrott borde ha vetat bättre. Vi tolkar också att eftersom det är en ung kvinna som får säga detta ges påståendet mer trovärdighet och erbjuder läsaren att uppfatta det som mindre anklagande än om en man eller äldre kvinna hade fått uttrycka samma sak.

Denna diskurs går i linje med myten om att kvinnor har orsakat brottet genom sitt utseende och genom att ha tagit risker, som Benedict (1993) beskriver. Hon förklarar denna myt som en försvarsmekanism: om det går att hitta anledningar till att någon utsatts för brott är det lättare att se sig själv som immun för sådana brott då man själv betar sig korrekt.

6.1.3 Ansvar efter brottet

I texten uppmärksammas offrets beteende efter brottet. Det upprepas flera gånger i artiklarna att det är viktigt att de som blivit utsatta för sexualbrott anmäler brottet till polisen.

– Men vi har svårt att få tag i dem, eftersom de som drabbas kanske inte vill anmäla. Där måste polisen helt enkelt ha hjälp, vi vill absolut inte skuldbelägga offer.
(Expressen 2016-07-01 *Kvinna våldtagen på Bråvallafestivalen*).

I texten får en polis uttrycka att det är jobbigt för offer att anmäla ett sexualbrott, men att det samtidigt är väldigt viktigt att det görs. Vi tolkar att det finns en uppfattning om att offret har ansvar för att anmäla brottet så att förövare ska kunna ställas till svars, vilket i texten framställs som en viktig del i att lösa problemet med sexualbrotten.

Alexandra har nu bestämt sig för att polisanmäla händelsen trots att hon är rädd för att förundersökningen kommer läggas ned. Hon säger att hon gör det för andra.
– Det finns ett sådant mörkertal och så många som blir utsatta men inte säger någonting. (Aftonbladet 2016-07-02 *Alexandra, 17, utsattes för övergrepp i publikhavet: Någon tog på mitt kön*).

I texten förstärks återigen att det är viktigt och rätt att anmäla brottet. Den unga kvinnan representeras som stark och duktig: hon gör rätt och ska anmäla händelsen trots att hon inte tror att det kommer att leda till något men hon gör det för andra. I en annan artikel uppmärksammas att en minderårig kvinna på egen hand tog sig till sjukhus och gjorde en polisanmälan efter att ha blivit våldtagen, vilket visar på samma typ av representation av kvinnan som stark och duktig: hon gör allt man ska göra efter en våldtäkt.

Att anmäla brottet framställs som det rätta att göra även när någon inte har anmält ett brott, som i citatet nedan:

Ingen av dem polisanmälde händelserna.

– Det kanske vi borde ha gjort, men nu känns det som att det är för sent. (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*).

De unga kvinnorna får uttrycka att de är medvetna om att man ska anmäla. De unga kvinnorna får också ursäkta varför de inte har gjort det, vilket erbjuder läsaren att förstå att kvinnor har ett ansvar att anmäla.

Texten erbjuder överlag en uppfattning om att det är solidariskt att anmäla: det är det som är lösningen på att brotten ska upphöra. Underförstått säger den diskursen att sexualbrott är allvarliga brott, vilket går emot myten om att våldtäkt är en obetydlig händelse (Payne, Lonsway & Fitzgerald, 1999).

6.1.4 Ett kollektivt offer

I texten erbjuds läsaren förstå alla kvinnor som potentiella offer för sexualbrott.

– Som tjej kanske man ska vara lite extra vaksam. Som kille kan man tänka till och säga stopp om man ser sextrakasserier, fortsätter hon. (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*).

Vi tolkar att ovanstående citat riktar sig till unga kvinnor i rollen som offer och unga män i rollen som förövare eller en slags räddare. Detta säger implicit att kvinnor inte kan vara den som säger ifrån om hon ser att någon annan blir utsatt för sexualbrott: hon behöver antingen hjälp eller bör vara väldigt försiktig. Kvinnorna adresseras alltså bara i rollen som offer. Denna diskurs hör också ihop med det oskyldiga offret: om man

inte själv är orsak till att brottet begicks innebär det också att vem som helst kan drabbas, alla kan bli ett offer.

6.2 Förövare

6.2.1 Den osynlige förövaren

Förövarna presenteras i texten som väldigt avlägsna. Texten beskriver brott men det är ofta okänt vem som har begått dem. Uteslutande är dock att förövarna i texten är manligt kodade. Att förövarna är osynliga och avlägsna gör att det inte finns någon att direkt utkräva ansvar från. När de verkliga förövarna är avlägsna och osynliga i texten får i stället festivalarrangörer och poliser ta rollen som skurk. De får ta ansvar och ställs till svar för det som har hänt och för att det inte ska hända igen. Speciellt festivalarrangörerna blir hårt anklagade för att brotten har ägt rum och läsaren erbjuds förstå det som att de har en stor skuld i det hela.

Presstalespersoner för Bråvalla festivals arrangör, FKP Scorpio, vill inte svara på Expressens frågor. De hänvisar till ett pressmeddelande som ska skickas ut senare på fredagen. Bråvallafestivalens säkerhetsansvarige, Ulf Bowein, säger att ledningen ser allvarligt på händelsen. Men han kan inte svara på hur säkerhetsarbetet ska förbättras eftersom de redan hade satt in stora personalresurser i samband med konserten (Expressen 2016-07-01 *Kvinna våldtagen på Bråvallafestivalen*).

Citatet uttrycker att arrangören “inte vill svara” på tidningens frågor, vilket erbjuder läsaren en uppfattning om att arrangören har misslyckats med sitt ansvar och därför undviker att svara på frågor. Det framgår också att tidningen har frågat festivalens säkerhetsansvarige hur de ska förbättra säkerhetsarbetet, vilket erbjuder läsaren förstå att festivalen ska ställas till svars för de sexuella övergreppen.

Festivalen har tagit ett krafttag för att förhindra sexuella ofredanden (Expressen 2016-07-08 *Två sexuella ofredanden anmälda på Peace and love*).

“Festivalen har tagit ett krafttag” erbjuder läsaren att förstå att arrangörerna har vidtagit åtgärder för att se till att inga sexualbrott begås, och att de därmed besitter förmågan och makten att förhindra sexualbrott. Detta tolkar vi som att skulden till stor del läggs på arrangörerna. Det förväntas vara festivalens ansvariga som ska kunna förhindra att brotten begås, att det är de som ska sitta på lösningen på problemet.

Nu tar det engelska rockbandet Mumford and Sons [...] ställning och meddelar via sin Facebooksida att de inte tänker återvända till Bråvalla innan åtgärder vidtas.

– Vi tänker inte spela på den här festivalen igen förrän vi har blivit försäkrade av polis och arrangör att de gör något för att bekämpa vad som verkar vara en hög siffra av anmält sexuellt våld (Aftonbladet 2016-07-05 *Rockbandet bojkottar Bråvalla efter våldtäkterna*).

Det här erbjuder läsaren ytterligare en bild av att arrangörer och polis har en skuld i brottet som begåtts och även att de besitter makten att förhindra framtida brott och har ett ansvar att göra det. Genom att texten framhåller att rockbandet “tar ställning” stärks denna bild, eftersom de tar ställning mot arrangörerna, som de menar ska vidta åtgärder. Detta erbjuder läsaren bilden att problemet inte skulle finnas om bara tillräckligt många poliser, arrangörer och funktionärer skulle kunna finnas på plats. Detta stärker också bilden av arrangörer och polis som skurkfigur och gör förövarna osynliga i sammanhanget.

6.2.2 Någon annan

I artiklarna framställs förövarna som främmande från “vanliga” män.

Anders såg en man ofreda två kvinnor under West Pride-festivalen. Nu uppmanar han alla att börja säga ifrån när de ser någon fara illa (Aftonbladet 2016-06-09 *Anders stoppade tafsare “Vi måste börja säga ifrån”*).

Det här citatet tolkar vi som att det går att uppmana folk att säga ifrån, men inte att det går att uppmana folk att sluta begå brotten. Detta förstärks även i valet av rubrik. Detta stärker bilden av att förövaren är *någon annan* och att det inte är tänkbart att någon skulle kunna ha närhet till en person som begår sexualbrott eller att läsaren själv skulle kunna begå sexualbrott. Enligt Lindgren och Lundström (2010) finns det i vår ideologiskt önskade världsbild en uppfattning om att det oskyldiga offret är en av oss och den skyldiga gärningsmannen är någon annan, vilket är en möjlig förklaring till denna diskurs.

Bilden av att förövaren är främmande och någon annan stärks ytterligare i den bild av förövarer som ges av en polis i citatet nedan:

– 99,9% av dem som är på plats är vanliga, schyssta ungar och det är enormt viktigt att den stora massan inte accepterar detta och att det finns en nolltolerans bland ungdomarna själva. (Aftonbladet 2016-08-21 *Ökat antal anmärkingar om sexofredande på We are Sthlm*).

Detta tolkar vi som att förövare av sexualbrott är ovanliga och avvikande och att de inte är en del av den stora massan.

– Det är svårt att prata med dem som tafsar, men alla kan prata med dem som inte gör det. (Aftonbladet 2016-07-09 *Anders stoppade tafsare: Vi måste börja säga ifrån*).

Det här förstärker diskursen om att förövaren är avvikande från den “vanliga” massan. Förövaren, den som tafsar, presenteras som någon som är annorlunda, konstig och svår att nå. Christie (2001) beskriver att det finns ett diskursivt behov av att placera offret innanför och förövaren utanför det “normala” majoritetssamhället. Detta blir tydligt i de fall när manliga festivalbesökare får uttala sig om brotten. De tar stort avstånd från förövarna vilket erbjuder läsaren att förstå det som att förövarna inte är en del av gemenskapen på festivalen, eller den allmänna manliga gemenskapen, utan förövarna utgör “de-et” och de vanliga männen utgör “vi-et”.

– Man har alltid någon kvar i sin gamla bekantskapskrets som har taskig kvinnoyn. Man måste vara där och utbilda, säger han (Expressen 2016-07-02 *Frida, 23: “Sådant ska bara inte få hända”*).

Här finns en uppfattning om att det är otänkbart att en själv har dålig kvinnoyn. Problemet finns i stället på avstånd. Att han får säga att det är ens *gamla* bekantskapskrets, och att det är *bekanta* och inte ens vänner gör också avståndet till problemet större. Den snälle, vanlige mannen måste i stället vara där för att utbilda. Det tycks dock inte finnas något mellanting mellan den gode räddaren och den dåliga, elaka tafsaren.

I ett fall poängteras att förövarna var ensamkommande flyktingpojkar. Detta tolkar vi som någonting som ytterligare ger bilden av att förövaren är “någon annan” som inte hade kunnat vara vem som helst. Förövaren är inte en del av det svenska samhället, vilket stärker bilden av att det är någon annan. Det är då en mer ideal förövare än om förövaren hade varit en “vanlig” svensk man. Någonting som vi reflekterade över var att

detta var den enda gången som förövarna var tydligt närvarande och utpekade i texten. Informationen om att det var just “ensamkommande pojkar” gavs också i slutet av artikeln och inte i samband med beskrivningen av händelseförloppet, vilket fick oss att undra varför den informationen var med i texten överhuvudtaget. Just det textstycket kändes som att det var med “bara för att”.

6.2.3 Män utan ansvar

I artiklarna fann vi en konstruktion av förövare som män som inte har någon kontroll över att de begår brotten. Det finns ett diskursivt tema som erbjuder läsaren att förstå det som att män inte vet bättre, vilket vi tolkar fråntar männen ansvar för brotten.

– Jag blev utsatt för det på dansgolvet här om dagen. [...] Män tror att de kan tafsas bara för att man dansar med dem. (Expressen 2016-07-21 “Män tror att de kan tafsas bara för att man dansar med dem”).

Citatet och artikelns rubrik framhäver att män är dumma och inte förstår gränser och skillnader mellan dans och sexuella inviter. Vi tolkar detta som att män som tafsas inte gör det som ett uttryck för ett maktförhållande, utan att de snarare gör det för att de inte förstår bättre och drivs av lust och därför inte kan kontrollera sig själva. Här ser vi en del likheter med Benedicts (1993) och Lonsway och Fitzgeralds (1999) myter om att förövaren inte menade att begå brottet och att förövaren är driven av ett sexuellt behov. Benedict (1993) menar att detta fråntar förövare skulden för brottet.

– Det finns några stycken som inte kan hålla fingrarna i styr vad gäller det motsatta könet [...] (Aftonbladet 2016-08-10 *Sexbrott på festival förblir olösta*).

Att det finns några som inte kan hålla fingrarna i styr tolkar vi också som att förövarna inte kan kontrollera sig. Detta erbjuder läsaren en uppfattning om att de mer eller mindre *råkar* utföra brotten. Genom användningen av orden “inte kan hålla fingrarna i styr” framställs förövarnas roll som just *förövare* av ett *brott* som mindre allvarlig. Ofredandet är någonting som *bara händer*, vilket förringar förövarnas ansvar för brottet. I samband med citatet nämns också alkohol som en förklaring till varför det sker brott på festivalen. Detta gör att vi tolkar beteendet som en konsekvens av alkoholpåverkan. Alkohol får i texten en förklarande funktion till varför förövarna begår brotten.

6.2.4 Den ondskefulle mannen

Enligt Christie (2001) är den idealiska förövaren ond, skrämmande och elak. I texterna presenteras förövare av sexualbrott som onda och som ostoppbara. De slår till så fort chansen finns och går inte att stoppa hur mycket polisen och arrangörerna än gör för att förhindra dem och få fast dem, detta presenteras i citatet nedan:

Flera ordningsvakter och annan säkerhetspersonal rör sig på området. Efter övergreppen på We are Sthlm bestämde sig arrangörerna för Peace & Love för att ta krafttag mot sexuella övergrepp. Trots det skakas nu festivalen, precis som flera festivaler tidigare i sommar, av rubriker om våldtäkter och sexuella övergrepp (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*).

Ordet "krafttag" tolkar vi som att festivalarrangörerna besitter en förmåga att förhindra brotten och har försökt göra detta, men att förövarna *trots detta* begår brotten och att de därmed är ostoppbara. Att det finns mycket säkerhetspersonal på plats tolkar vi också som att förövarna är ostoppbara, eftersom brotten har inträffat trots personalens närvaro.

– När det kommer en drop i låten så kastar sig alla in i cirkeln. En del tar då chansen att ta på tjejer, säger Jill Agelin (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasseerades på konserten*).

Detta citat framhäver att förövarna begår brotten så fort de har möjlighet till det, som att benägenheten att tafsa hela tiden finns inom dem och att de bara väntar på att slå till och få utlopp för den benägenheten.

– Vi vänder oss hela tiden till och mot gärningsmän. Det är naturligtvis så uppenbart det kan bli, det här är förbjudna brott enligt lagen, och det vet alla gärningsmän (Expressen 2016-07-01 *Kvinna våldtagen på Bråvallafestivalen*).

I det här citatet presenteras förövarna som ondskefulla och elaka skurkar eftersom de begår sexualbrott trots att de vet att det är just brottsligt och fel. De går emot det som är rätt enligt lagen och enligt samhället och presenteras därmed som onda. Detta hänger ihop med den diskurs vi identifierat som presenterar förövaren som "någon annan": "vi:et" står för det goda och "de:et" står för det onda. Förövarna presenteras som onda människor som tydligt ska gå att urskilja från "vi:et", goda människor.

6.3 Brotten

6.3.1 Allvarlig händelse

Benedict (1993) beskriver en myt som trivialiserar sexualbrott som just *brott* och i stället förklarar sexualbrott som någonting som “inte är värre än sex” (1993). Vi ser tydligt att den myten inte bara är frånvarande i rapporteringen om sexualbrotten på festivalerna utan att den också starkt motarbetas. I texten uppmärksammas att alla typer av sexualbrott är allvarliga, brottsliga handlingar. Händelserna presenteras för läsaren som någonting som ska tas på väldigt stort allvar och som någonting som måste bekämpas.

– Jag menar att det är viktigt att det anmäls för det här är inte okej, säger Eva Högfeldt, vakthavande befäl vid polisen i Värmland (Aftonbladet 2016-07-03 *Över 20 fall av sexuellt ofredande på musikfestival*).

Citatet framhäver att det rör sig om just *brott* eftersom polisen får säga att det är viktigt att anmäla händelserna. Detta lyfter allvaret i händelserna och att de inte får förekomma. Denna diskurs finns när det gäller våldtäkt men också när det gäller mindre grova sexualbrott som sexuellt ofredande.

Händelsen har skapat starka känslor – både på och utanför festivalområdet. När Expressen går runt på flygfältet i Norrköping där festivalen fortfarande är i full gång säger 22-åriga Mikaela att hon blev äcklad när hon läste i tidningen om våldtäkten (Expressen 2016-07-02 *Frida*, 23: “Sådant ska bara inte få hända”).

Genom att skriva att händelsen har skapat starka känslor betonar texten allvaret i händelsen. Textförfattaren förklarar inte *varför* händelsen har upprört, vilket förstärker bilden av att det är ett allvarligt, hemskt brott: brottet har skapat starka reaktioner och man behöver inte förklara varför.

6.3.2 Ett nytt fenomen

Det här diskursiva temat genomsyrar texten och ger en bild av att sexualbrott är någonting nytt och främmande för samhället i stort och för festivaler. Brotten beskrivs som någonting som har kommit plötsligt och som inte passar in i vårt samhälle.

Daniel, 29, efterlyser mer respekt.

– Det är tråkigt att folk inte ska kunna gå på festival och känna sig trygga. Hela samhället är lite utspårat, folk har inte respekt längre för varandra, säger han (Expressen 2016-07-09 *Misstänkt våldtäkt på Peace & Love*).

Vi tolkar det här citatet som att någonting i samhället har förändrats och att förekomsten av sexualbrott är en av förändringarna. Mannen får uttala sig om en specifik händelse, en våldtäkt, och säga att samhället har tappat respekt, vilket erbjuder läsaren en bild av att sexualbrott inte existerade tidigare.

– Det är fruktansvärt. Vi gråter och är ledsna. Det är förjävligt att det här ska få inträffa i det moderna samhälle vi lever i (Aftonbladet 2016-07-05 *Rockbandet bojkottar Brävalla efter våldtäkterna*).

Att en person får säga att det är anmärkningsvärt att brotten sker i vårt moderna samhälle erbjuder läsaren förstå det som att sexualbrott inte existerar som samhällsproblem i dag, utan att det är någonting som endast förekom förr i tiden eller i omoderna samhällen. Sexualbrotten presenteras som avvikande händelser och att det är oförståeligt hur de kan förekomma, som att brotten plötsligt har börjat förekomma nu i en tid där sexualbrott egentligen inte existerar.

En övergripande diskurs i texten framhäver också att läget på festivalerna är hopplöst. Detta tolkar vi som att brotten har kommit chockartat och att det är någonting som ingen hade kunnat förutspå. Texten ger en bild av att berörda människor står handfallna inför det som har hänt, vilket stärker bilden av att detta är ett nytt och oförklarligt fenomen som ingen förstår sig på.

6.3.3 Ett samhällsproblem

I den här diskursen betonas att sexualbrotten på festivalerna inte är ett isolerat problem utan att det är ett samhällsproblem som visar sig på festivaler men också i andra miljöer. Texten erbjuder läsaren en bild av att problem som finns i samhället också existerar på festivaler.

Nu vill Anders att fler säger ifrån när de ser någon som far illa och blir tafsad på, inte bara fysiskt utan även psykiskt.

[...] – Säg ifrån, det är inte okej att göra så här. Jag vet inte hur många gubbar ur min generation jag hört oroa sig för sina döttrar bara för att senare dra ett sexistiskt gubbskämt. Det är inte så stor skillnad på festivaldeltagare som tafsar tjejer på rumpan och gubbar som skämtar vid en middag (Aftonbladet 2016-06-09 *Anders stoppade tafsare: "Vi måste börja säga ifrån"*).

Här förstärks bilden av att sexualbrott är något som pågår i hela samhället och även att det kan ta sig uttryck på olika sätt, eftersom mannen får säga att tafsare på en festival inte är så annorlunda mot sexistiska gubbskämt och att det kan uttryckas både psykiskt och fysiskt. Att en äldre man får säga detta tolkar vi ger denna bild större trovärdighet: mannen är en del av den grupp han talar om och det gör det han får säga mer trovärdigt.

– Man kan gå emot det machokulturen står för. Om man till exempel har polare som drar sig åt det hållet måste man säga åt dem att lägga ner direkt (Expressen 2016-07-02 *Frida, 23: "Sådant ska bara inte få hända"*).

Att *machokulturen* nämns ger en bild av att förekomsten av sexualbrott har med ett större sammanhang att göra. Sexualbrott kopplas till underliggande faktorer och samhällsproblem som sträcker sig längre än till själva brotten. Vi tolkar citatet som att brotten inte bara sker ur tomma intet utan att det finns mycket, "det machokulturen står för", som ligger bakom brotten.

6.4 Festivalerna

6.4.1 Ett festivalproblem

Den här diskursen handlar både om festivalerna och om brotten, varför vi har valt att presentera den under *Festivalerna* men det ska förstås att den även handlar om hur brotten framställs.

Vi har identifierat en diskurs som presenterar brotten som någonting som är isolerat till festivaler.

Men hon kommer inte att gå på festivalen fler kvällar.

– Jag känner att jag inte vill ta risken att bli utsatt för samma sak en gång till. Någon kränkte mitt utrymme och min kropp (Aftonbladet 2016-07-02 *Alexandra, 17, utsattes för övergepp i publikhavet: Någon tog på mitt kön*).

Genom att kvinnan får säga att hon inte längre ska gå på festivalen för att inte riskera att utsättas för sexualbrott igen befästs bilden av att sexualbrott är ett brott som bara begås på festivaler. Läsaren erbjuds därmed en bild av att man är skyddad från sexualbrott om man inte går på festivaler.

Bandet Mumford and Sons har fått nog. De kommer inte spela på Bråvalla igen förrän polis och arrangörer agerat för att bekämpa problemen med våldtäkter och andra sexualbrott under festivalen (Aftonbladet 2016-07-05 *Rockbandet bojkottar Bråvalla efter våldtäkterna*).

Att bandet ska bojkotta festivalen för att sexualbrott har inträffat där tolkar vi som att det är ett problem som går att lösa om man tar ställning mot just festivaler. Detta ger en bild av att det är ett brott som är starkt kopplat till just festivaler, eller mer specifikt kopplat till Bråvallafestivalen som pekas ut som en plats fylld av sexuellt våld.

6.4.2 En otrygg plats

Det finns en diskurs som säger att det finns karaktärsdrag hos festivalerna som gör dem till en otrygg miljö.

Att en stor mängd ungdomar samlas på samma plats i en miljö med mycket alkohol innebär enligt Jan Staaf att det i princip är oundvikligt att det sker en viss mängd brott. Hur sexuella ofredanden ska förhindras är svårt att svara på, menar han. (Aftonbladet 2016-08-16 *Sexbrott på festival förblir olösta*).

Här erbjuds läsaren en uppfattning om att sexualbrott på festivaler kan förklaras genom att det är en plats där många ungdomar samlas och dricker alkohol. Lindgren och Lundström (2010) beskriver i sin forskning att rapporteringen vid sexualbrott ibland konstruerar "riskfyllda miljöer" som får förklara att sexualbrott sker utan att det nödvändigtvis behöver ses som något allvarligt. Vi tolkar att det här finns en tendens till en sådan konstruktion: en polis får säga att det i princip är oundvikligt att en viss mängd brott sker och att de är svåra att förhindra. Brotten ses å andra sidan fortfarande som något allvarligt men får delvis förklaras med att alkoholpåverkade ungdomar samlas på en liten yta, vilket gör festivalen till en särskilt riskfylld miljö.

6.4.3 En trygg plats som smutsats ner

I texten finns en annan diskurs om att festivalerna i grund och botten är trygga platser, präglade av glädje och gemenskap, som har smutsats ner av sexualbrotten. Brotten passar inte in i festivalens miljö och de som utfört brotten är inte en del av festivalens gemenskap.

Precis som Bråvallafestivalen, som också pågått under helgen, har anmälningar om misstänkta sexualbrott överskuggat musikakterna på gratisfestivalen Putte i parken i Karlstad (Aftonbladet 2016-07-03 *Över 20 fall av sexuellt ofredande på musikfestival*).

Genom att texten uttrycker att anmälningarna överskuggat musikakterna erbjuds läsaren en uppfattning om att sexualbrott inte är en del av festivalens normaltillstånd. Det är något som kommer utifrån och tar över det som festivalen egentligen är till för: musiken.

Efter övergreppen på We are Sthlm bestämde sig arrangörerna för Peace & Love för att ta krafttag mot sexuella övergrepp. Trots det skakas nu festivalen, precis som flera andra festivaler, av rubriker om våldtäkter och sexuella övergrepp.

[...] – Vi är frustrerade och förbannade men samtidigt är det lätt att enskilda händelser förstoras i media. Man får inte glömma den andra sidan, att det finns väldigt mycket kärlek och respekt (Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*).

Genom att uttrycka att festivalen “skakas” av övergreppen erbjuds läsaren en uppfattning om att övergrepp av den här typen och omfattningen inte är något vanligt i festivalens miljö. En representant från Kvinnojouren får säga att det handlar om enskilda händelser och att festivalens “andra sida” handlar om kärlek och respekt, vilket hon också får säga är viktigt att inte glömma. Läsaren erbjuds här att förstå festivalen som framför allt präglad av kärlek och respekt men som nu har skakats av sexualbrotten.

Bland festivalbesökarna på campingen var stämningen upprörd.

– Jag blir lite chockad för jag tycker att det har varit väldigt lugnt, även på campingen.

Men det är tråkigt, sorgligt och tragiskt, säger Lisa 18 (Expressen 2016-07-09 *Misstänkt våldtäkt på Peace & Love*).

Genom det en festivalbesökare får säga om brotten förstärks bilden av att sexualbrott inte borde förekomma på festivalen, eftersom det har varit “lugnt”. Här erbjuds läsaren förstå att sexualbrott inte sker på lugna platser och festivalen är en sådan plats. Vi tolkar

att det är campingen som i så fall skulle vara ett större riskområde än själva festivalområdet, där en misstänkt våldtäkt som nämns tidigare i artikeln ska ha hänt. Det finns alltså en uppfattning om att det är särskilt förvånande att ett sexualbrott skett i publikhavet.

6.5 Sammanfattning

Vi upptäckte att det inom alla våra fyra teman finns diskurser som säger emot varandra. I konstruktionen av offren framhävs att de inte har någon skuld i att brotten begicks. De är unga, oskyldiga och ville bara ha kul. Att de inte bär någon skuld framhävs också genom att de är utsatta och försvarslösa. Dock framhävs samtidigt att kvinnor har ett eget ansvar för att inte bli utsatta, genom sin klädsel och sitt beteende. Det framhävs också att offren har ett ansvar att anmäla brottet. Det finns även en diskurs som säger alla kvinnor är potentiella offer för sexualbrott. Förövarna konstrueras som avvikande och onda män, men även som fumlige män som inte vetat bättre. Förövarna är också avlägsna i texten, på så sätt att det är otydligt vem som har utfört brotten och vem som är "skurken" i sammanhanget. I stället får festivalarrangörer, polis och vakter på festivalerna en tydlig roll som skurkar som konkret går att utkräva ansvar från och de ställs till svars för brotten. Händelserna på festivalerna framställs överlag som någonting allvarligt och det är tydligt att det rör sig om just brottsliga handlingar. Det görs ingen större skillnad på vilken typ av sexualbrott det rör sig om utan alla sexualbrott som inträffat på festivalerna presenteras som allvarliga och som någonting som inte får inträffa. Brotten presenteras som någonting nytt och oväntat. Läsaren erbjuds å ena sidan förstå att sexualbrott är ett samhällsproblem, å andra sidan att det är ett problem som existerar på just festivaler. I linje med detta representeras festivalerna som en otrygg miljö och extra riskfylld plats men också som en i grunden trygg plats präglad av kärlek och gemenskap, som plötsligt "smutsats ner" av sexualbrotten.

7 Slutsats och diskussion

I det här avsnittet redovisar vi våra slutsatser, diskuterar dessa och ger förslag till vidare forskning. Syftet med den här studien var att undersöka vilka föreställningar om sexualbrott som finns i svensk kvällspress rapportering om sexualbrott på festivaler i Sverige under sommaren 2016. Därmed skulle vi också undersöka om och hur rapporteringen reproducerar eller motarbetar stereotypa föreställningar och myter om sexualbrott.

Det vi tycker är framför allt utmärkande och även sammanfattar vår studie är att det finns många diskurser som säger emot varandra och att det är många olika bilder av sexualbrott som kommer till uttryck. Offren, förövarna, brotten och festivalerna beskrivs alla på motstridiga sätt. Bergström och Boréus (2012) skriver att hegemoni råder när det finns en diskurs som inte utmanas av andra diskurser. Vi tolkar därför att det i det här fallet inte finns någon hegemoni när det gäller diskurser om sexualbrott på festivaler i Sverige. Subjekten, det vill säga aktörerna, intar flera positioner från olika konkurrerande diskurser. Vi tror att det kan bero på att gamla myter lever kvar tillsammans med nyare, mer progressiva åsikter om sexualbrott som vi tror har tagit plats i samhället i takt med att sådana här brott har lyfts upp på agendan. Vidare ska vi nu diskutera dessa motstridiga föreställningar, vad vi tror att de beror på och vad de kan leda till.

Att kvinnliga sexualbrottsoffer tilldelas rollen som försvarslösa och utsatta tror vi kan bidra till att upprätthålla en stereotyp bild av vad sexualbrott är. Benedict (1993) menar att ett offer är mer benäget att skambeläggas om hon blir utsatt av någon som hon känner och inte har utsatts för våld. En konsekvens av kvällstidningarnas rapportering från festivalerna skulle kunna bli att personer som inte är lika unga eller har blivit utsatta för brott av någon de känner kanske uppfattar sig själva, eller uppfattas av samhället, som mindre legitima offer.

De kvinnliga offrens utsatthet sätts i relation till förövarna, som i kvällstidningarnas representation utgörs av män som har stor makt att göra vad de vill med kvinnor. Kvinnorna framställs på ett sätt där de inte kan försvara sig själva i sådana situationer utan i stället måste få hjälp av andra män eller undvika vissa platser. Detta tror vi kan

bidra till att upprätthålla stereotypa könsroller om män och kvinnor och i förlängningen hur de ser på sig själva. Vi tror därför att det kan vara problematiskt om kvällspressen i sådana här fall ständigt reproducerar bilden av en svag, utsatt kvinna och en stark man som har stor frihet.

Vad gäller diskursen där kvinnan själv bär ansvar att inte bli utsatt upptäckte vi att i de fall ansvar läggs på offren görs det på ett sätt som är väldigt försiktigt och inte ska kunna uppfattas som anklagande. Till exempel får en person uttrycka att kvinnor "kanske ska vara lite extra vaksamma". I ett annat fall är det en ung kvinna som får uttrycka att det är självklart att bära jeans och hålla sig nära sina vänner. Vi tror inte att tidningarna hade låtit en man uttrycka dessa saker, då det hade kunnat uppfattas som anklagande. En ung kvinna blir en mer legitim person att uttala sig, då hon talar om sin egen, utsatta grupp. Vi tror att kvällstidningarna i Sverige i dag är mycket medvetna om att man inte "ska" skuldbelägga offer, eftersom det är en av de uppfattningar vi tror har förändrats mycket och spridits i samhället och framför allt till journalister. Därför menar vi att dessa skuldbeläggande tendenser finns men uttrycks mycket diskret och försiktigt i texten. Vi tror att det kan vara problematiskt att det framställs på ett sådant sätt. En text fungerar som ideologi när innehållet framställs som neutral och objektiv information som inte kan ifrågasättas (Berglez, 2010). Det är svårare att ifrågasätta något en ung kvinna säger i det här fallet då hon även talar om sig själv när hon talar om kvinnor. Vi tror dock att det kan bli ett sätt för myten om kvinnans skuld vid ett sexualbrott att leva kvar.

Diskursen om offrets ansvar efter brottet är något vi inte stött på i teori eller tidigare forskning. Vi tror att uppfattningen om att offer har ett ansvar att anmäla har kommit i takt med att sexualbrott mer och mer har börjat uppfattas som allvarliga brott. Konsekvensen av detta blir att kvinnor får ett stort ansvar på sig efter brottet, eftersom det betonas i rapporteringen att anmälan är viktigt inte bara för offret själv utan för andra kvinnor och för samhället. Samtidigt tror vi att detta kan påverka personer till att vara med benägna att anmäla sexualbrott.

Vi upplever att det kan vara problematiskt att förövare presenteras dels som avvikande och onda män, dels som "någon annan". Problemet, sexualbrott och varför det förekommer, blir då avlägset eftersom sexualbrott framställs som någonting som bara tydligt dåliga och tydligt elaka män begår. I de fall män får uttala sig om brotten blir det

i en roll där de tydligt tar avstånd från brotten och i stället framställs som en slags hjälpare för utsatta kvinnor. Vi tror att kvällstidningarna låter de här goda männen komma fram eftersom det i dag förväntas att även män ska ta ställning mot sexualbrott, att det inte bara är ett problem som rör kvinnor. Enligt Benedict (1993) är myten om den avvikande förövaren skadlig eftersom den ger en bild av förövare av sexualbrott som monster, som tydligt ska kunna upptäckas och urskiljas från "vanliga", snälla män. Denna bild bortser från att majoriteten av alla sexualbrott begås av någon som är bekant till offret på något sätt och inte av en främmande man som tydligt är avvikande från normativa män (Benedict, 1993). I linje med detta framställer Aftonbladet och Expressen sexualbrott i vårt fall som någonting som sker på otrygga platser. Denna diskurs säger därmed att sexualbrott inte förekommer på platser som uppfattas som trygga, vilket vi ser en problematik i eftersom en sexualbrott även ofta förekommer på "trygga" platser, som i hemmet. En anledning till detta tror vi kan vara det som Lindgren och Lundström (2010) beskriver, att det finns ett behov av att förklara varför sexualbrott sker i vårt relativt jämställda samhälle genom att peka på avvikelser hos förövare och platsen.

När förövare målas upp som "de andra" kan det också spå på rasistiska åsikter, enligt vår mening kan detta därför vara problematiskt även av den anledningen. Att förövare av sexualbrotten bara var tydligt närvarande i texten när de var ensamkommande pojkar tror vi därför kan vara problematiskt. En möjlig förklaring till att det kändes som att den informationen var med "bara för att" är att tidningen inte vill lyfta den informationen för mycket men ändå känner att det "måste vara med". Vi är medvetna om att detta är ett dilemma för journalistiken: kritik ges från olika håll både när man publicerar sådan information och när man inte gör det. I vår mening är detta problematiskt i vårt fall eftersom det erbjuder läsaren en bild av att det är flyktingar som är problemet, vilket bidrar till rasistiska idéer och även gör problemet till en fråga om flyktingar i stället för en fråga om sexualbrott och jämställdhet.

Även att det framhävs att män begår sexualbrott för att de inte vet bättre tror vi kan vara problematiskt. I vårt fall tror vi att detta kan bidra till att brotten ses som mindre allvarliga: vi tolkar att om någon inte vet att den har begått ett brott kan det upplevas som en förmildrande omständighet. Precis som Benedict (1993) skriver ignoreras det

faktum att det är brott som i grunden har att göra med maktutövning och förnedring och som har större strukturer som grund.

Att Aftonbladet och Expressen framställer festivalarrangörer och polisen som några som ska kunna förhindra sexualbrott och som några som ska ställas till svars för brotten som begåtts gör avståndet till de verkliga förövarna större. Vi tror att detta beror på att avståndet till förövarna redan till en början är stort, eftersom det sällan är känt vilka de är, vilket gör att det inte finns någon tydlig person att utkräva ansvar från. Men vi ser ett stort problem i detta eftersom sexualbrott framställs som ett problem som går att lösa relativt enkelt, om bara festivalarrangörer och poliser "tar sitt ansvar" för att se till att det inte händer. Lindgren och Lundström (2010) skriver att det finns ett behov av en förklaring till att sexualbrott inträffar, vilket de menar görs genom att gestalta förövaren på ett särskilt sätt. Vi finner därmed en liknande slutsats i konstruktionen av festivalarrangör och polis som skurkar i rapporteringen om sexualbrotten på festivalerna: de har inte gjort sitt jobb och därför sker sexualbrott. Vi ser att det finns ett behov av en syndabock, för att det finns ett behov av att förklara varför sexualbrott inträffar.

Behovet av en syndabock tror vi också kan förklara varför Aftonbladet och Expressen har valt att beskriva sexualbrotten i vårt fall som ett nytt fenomen. Sexualbrott beskrivs som någonting som har uppkommit nu, vilket vi tror ger den naturliga följderna att det finns ett behov av att hitta en orsak till det. En konsekvens av detta skulle kunna bli att exempelvis nyanlända blir en sådan syndabock, av liknande orsaker som vi har nämnt tidigare.

Avståndet till sexualbrott blir också större genom att problemet läggs på festivalen som plats. När sexualbrott beskrivs som ett problem isolerat till festivaler tror vi att det ger en förenklad bild av problemet och förminskar allvaret i sexuellt våld som samhällsfenomen. En sådan bild tror vi kan leda till att det blir svårare att se sexualbrott som ett samhällsproblem som har att göra med maktförhållanden mellan män och kvinnor som genomsyrar samhället. Detta menar även Benedict (1993) är det stora problemet med mytologiseringen av sexualbrott. Det diskursiva tema som beskriver sexualbrott som ett samhällsproblem går emot detta och ger en större helhetsbild av brotten och en bakgrund till sexualbrott som fenomen som existerar i samhället.

Texten går starkt emot myten om att sexualbrott inte är värre än sex och att det inte är en allvarlig händelse. Detta är den skadligaste myten eftersom den förringar allvaret i sexuellt våld och dessutom ligger som grund för alla andra myter om sexualbrott (Benedict, 1993). Att tidningarna aktivt går emot denna myt tror vi kan bero på en medvetenhet om att denna uppfattning existerar, och en medvetenhet om att den uppfattningen är skadlig. Precis som medvetenheten att offer inte ska skuldbeläggas tror vi att synen på brotten som allvarliga händelser har blivit starkt allmänt accepterad. Om man ska reflektera kring det Benedict menar om att den myten ligger till grund för andra myter om sexualbrott kanske det till och med kan vara så att det är synen på brotten som allvarliga händelser som gjort att journalistiken och samhället blivit medvetna om att offer inte "ska" skuldbeläggas.

Som vi kan se blandas alltså olika uppfattningar om sexualbrott och ibland är det någon som är mer framträdande än någon annan. En slutsats vi kan dra av detta är att sexualbrotten i vår fallstudie är en svår uppgift för journalistiken. I och med att det finns många olika syner på brotten finns det många föreställningar som journalister måste ta ställning till och därmed finns flera fällor att hamna i. Journalisterna vet exempelvis att man inte "ska" skuldbelägga offer men ibland kommer ett uttalande från någon som antyder detta. Eftersom vi bara kan uttala oss om vårt fall, sexualbrotten på festivalerna, vet vi dock inte om samma sak gäller generellt för kvällspress, eller generellt för rapportering om sexualbrott.

7.1 Förslag till fortsatt forskning

Vårt val att göra en kvalitativ studie innebar att det inte var möjligt att få någon större överblick över ämnet och det var inte heller möjligt att dra generella slutsatser om mediernas rapportering. Det hade därför kunnat vara intressant att även göra en kvantitativ studie, för att kunna uppnå generaliserbarhet i mediernas rapportering. Man hade till exempel kunnat undersöka hur vanligt det är med överfallsvåldtäkter respektive våldtäkter i hemmet och undersöka hur stor plats de får i mediernas rapportering. Det hade också varit intressant att göra en kvalitativ studie samtidigt och undersöka hur journalistiken gestaltar sexualbrott av olika karaktär: vilka skillnader finns i gestaltningen av ett fall där någon har utsatts i hemmet av någon bekant och i gestaltningen av någon som överfallits utomhus av en främling?

Sett till vår slutsats att det inte finns någon hegemoni vore det också intressant att jämföra hur det skrivs om sexualbrott på just festivaler med hur det skrivs om sexualbrott som har ägt rum på andra platser, då både vår studie och tidigare forskning visar att platsen har betydelse för hur brotten uppfattas. Det hade till exempel varit intressant att jämföra hur det skrivs om sexualbrott på färjor jämfört med festivaler, eftersom färjor också är en plats som har ett rykte om sig att vara en plats där sexualbrott sker. Detta skulle kunna ge en bredare syn på hur sexualbrott gestaltas i kvällspressen.

Referenser

Aftonbladet (2016). Siffror. Hämtad 20161120

<http://www.aftonbladet.se/siffror/>

Barthes, Roland (2007). *Mytologier*. Lund: Arkiv

Benedict, Helen (1993). *Virgin or vamp: How the Press Covers Sex Crimes*. New York: Oxford University Press.

Berglez, Peter (2010). Kritisk diskursanalys. I Ekström Mats & Larsson, Larsåke (red). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Berglez, Peter & Olausson, Ulrika (2008). Kritisk diskursanalys. I Ekström, Mats (red). *Mediernas språk*. Malmö: Liber

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur

Brottsförebyggande rådet (2016) Våldtäkt och sexualbrott. Hämtad 20161109

<https://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/valdtakt-och-sexualbrott.html>

Burt, Martha R. (1980). Cultural myths and supports for rape, *Journal of personality and social psychology*, 38(2), 217-230.

Christie, Nils (2001). Det idealiska offret. I Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid (red). *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur

Ekengren, Ann-Marie & Hinnfors, Jonas (2012). *Uppsatshandbok*. Lund: Studentlitteratur

Expressen (2016). Om Expressen: Siffror. Hämtad 20161120

<http://www.expressen.se/om-expressen/siffror/>

Expressen (2016). Anmälda sexualbrott på festivaler ökar rejält. Hämtad 20161108

<http://www.expressen.se/nyheter/anmalda-sexualbrott-pa-festivaler-okar-rejalt/>

Fairclough, Norman (2010). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Harlow: Longman

- Franiuk, Renae, Seefeldt, Jennifer, Cepress, Sandy, & Vandello, Joseph (2008). Prevalence and effects of rape myths in print journalism: The Kobe Bryant case, *Violence Against Women*, 14(3), 287-309,
- Gustafsson, Bengt, Hermerén, Göran & Petterson, Bo (2011). *God forskningsred.* Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Bromma: CM-Gruppen AB
- Hall, Stuart, Evans, Jessica & Nixon, Sean (red.) (2013). *Representation*. London: SAGE
- Höijer, Birgitta (2008). Sociala representationer. I Ekström, Mats (red). *Mediernas språk*. Malmö: Liber
- Ledin, Johanna & Moberg, Ulla. (2010) Textanalytisk metod. I Ekström, Mats och Larsson, Larsåke (red). *Metoder i kommunikationsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, Simon & Lundström, Ragnar (2010) *Ideala offer, och andra*. Malmö: Gleerups utbildning AB
- Lindgren, Simon (2009). *Populärkultur: teorier, metoder och analyser*. Stockholm: Liber
- Mccombs, Maxwell (2006). *Makten över dagordningen: Om Medierna, Politiken och Opinionsbildningen*. Stockholm: SNS förlag (Finland).
- Medieakademien (2016). Förtroendebarmetern 2016. Hämtad: 20161128
http://medieakademien.se/wp-content/uploads/2014/02/Fo%CC%88rtroendebarmetern_2016.pdf
- O'Hara, Shannon (2012). Monsters, Playboys, Virgins and Whores: Rape Myths in the News Media's Coverage of Sexual Violence, *Language And Literature: Journal Of The Poetics And Linguistics Association*, 21(3), 247-259
- Payne, Diana, Lonsway, Kimberly, & Fitzgerald, Louise (1999). Rape Myth Acceptance: Exploration of Its Structure and Its Measurement Using the Illinois Rape Myth Acceptance Scale, *Journal Of Research In Personality*, 33(1), 27-68
- Strömbäck, Jesper (2014). *Makt, medier och samhälle: en introduktion till politisk kommunikation*. Lund: Studentlitteratur
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Weibull, Lennart & Wadbring, Ingela (2014). *Massmedier: Nya villkor för press, radio och tv i det digitala medielandskapet*. Stockholm: Ekerlids förlag

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1 Empiriskt material

Artiklar från Aftonbladet och Expressen

Aftonbladet 2016-06-09 *Anders stoppade tafsare: "Vi måste börja säga ifrån"*

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article22972557.ab>

Expressen 2016-07-01 *Kvinna våldtagen på bråvallafestivalen*

<http://www.expressen.se/nyheter/kvinna-valdtagen-pa-bravalla-festivalen/>

Aftonbladet 2016-07-02 *Alexandra, 17, utsattes för övergrepp i publikhavet: Någon tog på mitt kön*

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article23104990.ab>

Expressen 2016-07-02 *Frida, 23: Sånt ska bara inte få hända*

<http://www.expressen.se/nyheter/frida-23-sadant-ska-bara-inte-fa-handa/>

Aftonbladet 2016-07-03 *Över 20 fall av sexuellt ofredande på festival*

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article23106850.ab>

Aftonbladet 2016-07-05 *Rockbandet bojkottar Bråvalla efter händelserna*

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/article23119647.ab>

Expressen 2016-07-08 *Två sexuella ofredande anmälda på Peace & Love*

<http://www.expressen.se/nyheter/tva-sexuella-ofredande-anmalda-pa-peace--love/>

Aftonbladet 2016-07-09 *Fanny och Felicia sextrakasserades på konserten*

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article23146485.ab>

Expressen 2016-07-09 *Misstänkt våldtäkt på Peace & Love*

<http://www.expressen.se/nyheter/valdtakt-i-publikhav-pa-peace--love/>

Aftonbladet 2016-07-21 *"Män tror att de kan tafs för att man dansar med dem"*

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/musik/rockbjornen/article23204996.ab>

Aftonbladet 2016-08-10 *Sexbrott på festival förblir olösta*

<http://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/article23317087.ab>

Aftonbladet 2016-08-13 *Så ska festivalen motverka sexbrott*

<http://www.aftonbladet.se/nojesbladet/musik/rockbjornen/article23322585.ab>

Aftonbladet 2016-08-21 *Ökat antal anmälningar om sexofredanden på We are Sthlm*

<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article23378866.ab>